

PROSVETNI DELAVEC

GLASILO SINDIKATA PROSVETNIH DELAVCEV SLOVENIJE

Štev. 4-5

Ljubljana, 1. marca 1951.

Leto II.

„Interesi ljudstva in domovine so za nas najvišji zakon“

(Ivo Lola Ribar)

Močan vpliv velikih delovnih akcij, od prve mladinske proge Brčko — Banoviči do avtomobilske ceste »Bratstva in enotnosti« se odraža pri oblikovanju značaja mladega človeka — graditelja. Mladi graditelj si utrjuje voljo, pogum, značajnost, skromnost, poštenost in tovarištvo. Iz mnogih delovnih akcij ima Ljudska mladina dokaj bogate izkušnje pri vzgojnem delu; spominimo se samo gesla graditeljev proge Samac — Sarajevo: »Mi gradimo progno — progno gradimo nas!« Vse te izkušnje bo Ljudska mladina Jugoslavije izkoristila letos pri organizaciji življenja mladinskih delovnih brigad.

Partija in Tito sta dala mladini Jugoslavije v letošnjem letu novo odgovorno in častno nalogo. Tretja mladinska progna: Dobo — Banja Luka mora biti zgrajena 1951!

Da bo lahko prvi vlak zavozil na novo progno, stoji pred 80.000 mladimi graditelji (od tega iz Slovenije 2000 brigadirjev iz vrst kmečke mladine in 1500 iz vrst šolske mladine) te odgovorne naloge: premetati bo potrebno milijon prostorninskih metrov zemlje, položiti 92 km tira, zgraditi tri predore in skupni dolžini 3676 m. Progna bo imela 31 mostov v skupni razpetini 900 metrov.

Ljudska mladina bo zgradila progno s pomočjo Partije in ob podpori vsega ljudstva. Nemajhno vlogo pri tej pomoči pa ima tudi prosvetni delavec. V čem naj se kaže ta njegova pomoč? Staršem je prosvetni delavec nedvomno najbližji. Zato je v tem primeru tudi prvi poklican, da jih opozori tudi na veliko vzgojno vlogo mladinske delovne akcije ter jim obrazloži potrebo tako, da bodo starši zaupali mladince organizaciji. Mnogo lahko prosvetni delavec pomaga pri vzgoji udeležencev delovne akcije tudi s tem, da gre z njimi v brigado, ako mu to dopušča čas. Tudi starši bodo dobrodošli gostje v mladinski delovni brigadi. Naj ne bo delovne brigade šolske mladine, v kateri ne bi bili vključeni prosvetni delavci in starši. Na sami delovni akciji se bo tako še bolj kovala vez med družino, šolo in Ljudsko mladino. Dobro bo tudi, ako profesorji v učnih urah ali pa sicer približe seznanijo svoje dijake in javnost z deželo, po kateri bo tekla progna, z njenimi znamenitostmi, junaško zgodovino naroda Krajine, običaji in šegami prebivalstva. Če bo pa poskušal sovražnik zaneti med starše nezaupanje do Ljudske mladine in njenih brigad, bodo prosvetni delavci s tolmačenjem vzgojnega vpliva delovnih akcij in objasnjenjem cilja, ki ga sovražnik zasleduje, njegovo delo osemogotili, njega samega pa razkrinkali. Ne smemo pozabiti na to, da je v lanskem letu del protiljudske duhovščine, /prav tako kot informbirojevski klevetniki/ skušal onemogočiti odhod mladine v brigade in to predvsem na vasi, kar pa jim ni uspelo.

Nekatere šole so organizirale ekskurzije in izlete v času odhoda srednješolskih brigad na delovno akcijo; v letošnjem letu naj ne bo v času odhoda brigad in za časa njihovega bivanja na progi nikakih ekskurzij in izletov! Primarna naloga je graditev proge Dobo — Banja Luka. Za vodilce v pionirski kolonije in taborena pa bodo odšli tisti, ki jih bo zdravniški pregled označil kot slabotne.

Takoj ko so slišali, da se bo v letošnjem letu gradila progna Dobo — Banja Luka, so se kot prvi prijavili celotni šolski komiteji LMS učiteljska, klasične gimnazije in I. gimnazije v Mariboru. Njihovemu zgledu sledi tudi mladina njihovih organizacij. Tudi drugod se vsakodnevno pripravljajo novi graditelji.

Mobilizacija za progno je za Ljudsko mladino vzgojno-politična naloga; ob njej se bo še nadalje utrjevala njena organizacija in še čvrsteje strnila svoje vrste okrog Partije in Tita.

PROSVETNI DELAVCI!

Volilni uspeh dne 18. marca mora biti tudi izraz prizadevanj vsakega posameznika iz naših vrst. Zato ne sme biti nikogar med nami, ki ne bi z vsemi svojimi močmi sodeloval v dneh, ko naše ljudstvo ponovno dokazuje, da hoče čimprej zgraditi svojo neodvisno socialistično domovino.

NA PRAGU zares ustvarjalne PEDAGOŠKE DEJAVNOSTI

Za slovenskega pedagoškega delavca v preteklosti je bila zelo značilna potreba po medsebojnem izmenjavanju izkušenj iz praktičnega učno-vzgojnega dela in po izpolnjevanju v pedagoški teoriji. Soričo te tako bogate tradicije je človek po vojni nujno občutil nek relativen padec v delavnosti slovenskih pedagogov, predvsem v tistem tako pozitivnem, vselej naprednem stremeljenju, zavzemanju do vsakega pojasa v prosvetnem in kulturnem, še celo pa pedagoškem prizadevanju iskreno, samostojno kritično stališče. Sicer je bilo prav po vojni obilo najrazličnejših tečajev, toda obiskovalca je le premalo krat lahko prevzelo občutje, da udeleženci na njih ne le poslušajo, marveč tudi samostojno razmišljajo, o vsem svobodno razpravljajo in poskušajo k samim vprašanjem tudi tvorno nekaj prispevati. Seveda ni mogoče tega posploševati, vsekakor pa je bil upad prizadevanja s strani samih pedagogov občuten in je gotovo tudi v tem iskati nekaj vzrokov za poslabšanje uspehov tako v učnem pogledu kot še posebej pri vzgoji. Res je, da je bilo za takšno stanje obilo vzrokov in si je težko zamisliti, da jih je bilo sploh mogoče premostiti poprej, kot pa smo jih. Ti so več ali manj že zelo znani, manj pa smo doslej govorili o momentu, ki je tudi zaviral pestrejšo in boljšo rast vzgojnega dela — in je tičal v pedagoških delavcih samih. Navzven se je kazal v neki nesproščenosti in zapetosti, nezdravi in nepotrebnih previdnosti. Zdi se, da je s to oviro zares prelomilo šele Pedagoško društvo na nedavnem blejskem kongresu — seveda na podlagi znamenitih resolucij o šolstvu in vzgoji.

Štirje pedagoški tečajji, ki so bili ob koncu preteklega meseca (dva v Ljubljani in po eden v Celju in Mariboru) so namreč po Bledu ponovno sprožili to občutje. Sodeč po dovolj sproščenem in zelo iskrenem podajanju lastnih mnenj takoj šolskih kot o vzgojnih vprašanjih in o vsem, kar je s šolo in vzgojo tesno povezano, se zdi, da smo v pedagoškem prizadevanju na Slovenskem na pragu razdobja, ko bo slovenski poklicni vzgojitelj lahko delal bolj ustvarjalno kot kdaj koli doslej. In kar je posebej važno: — ko bo iz izkušenj iz praktičnega dela začel pomagati ustvarjati zaključke za slovensko pedagoško teorijo in obratno, ko bo teorijo za vestno preverjal pri svojem vsakodnevem praktičnem delu. Saj je delno pedagoško mrtvilo med vojno in po njej vsekakor bolj občutno kot pedagoško prakso prizadelo rast naše pedagoške teorije, ki je iz naše vendar spremenjene pedagoške prakse prejemala pravzaprav zelo malo.

Ze omenjeni pedagoški tečajji so bili zamišljeni tako, da bi na njih praktiki poglobili razumevanje na kongresu obravnavane snovi, hkrati pa naj bi to snov tudi kritično premotrili in glavna izvajanja referatov osvetlili tudi v luči svojih gledanj in izkušenj. Zato so bili tečajji pravzaprav le razgovori o vprašanjih, ki jih je razgrnil kongres in kritična ocena izvajanj posameznih avtorjev. Ker so se tečajji vršili istočasno, morem seveda soditi le o tistem, ki sem se ga sama udeležila. Zanj vsekakor velja, da je bolj pripomogel k boljšemu razumevanju materiala s kongresa kot pa prispeval h kritični oceni tega materiala. Po mnenju mnogih udeležencev iz čisto zunanjih vzrokov, — češ da so prekasno dobili material. Nekdo izven tega kroga pa je bil mnenja, da je bilo v kratkem razdobju po kongresu pretirano pričakovati, da bi bilo težišče tečajev že na kritični oceni blejskih izvajanj. Po njegovem bi bilo pametneje prenesti težišče na praktično aplikacijo vsebine blejskih referatov. Poglavitno vprašanje naj bi torej bilo, kako izsledke pedagoškega kongresa prenesti v praktično delo naših vzgojnikov. Sele po daljšem razdobju pa naj bi prešli h kritičnemu ocenjevanju napotkov in na osnovi dobljenih izkušenj k teoretičnim zaključkom.

Spričo dejstva, da je na samem kongresu izzvala največje navduše-

nje tema o pomenu psihologije za učno in vzgojno delo, bi človek pričakoval, da bodo praktiki naravnost navalili z navajanjem še bolj ostrih in živih prič o premajhnem upoštevanju otrokove notranjosti pri učno-vzgojnem delu v zadnjih letih. Ali pa da bodo nekatere dovolj ostre sodbe morda poskušali tudi ovreči in osvetliti stanje tudi z bolj razveseljive platí. Pa je bilo vsega tega zelo, naravnost presenetljivo malo. V glavnem so ostali razgovori močno na robu samega vprašanja in se le od daleč vrtli okoli njegovega jedra. Zdi se, da v prvi vrsti zaradi revnih lastnih izkušenj, zaradi odlično pomanjkljivega poznavanja izpremenjenega notranjosti našega današnjega otroka in mladostnika. Tako je ključ blejskega referata, da nam za izdelavo temeljite analize izpremenjenega duševnega stanja našega otroka odločno rrimanjkuje potreben material — ostal še vedno ključ, ki terja od naših poklicnih vzgojiteljev velikega deleža! Nas pa je razen tega tudi resno oprozil na nerazveseljivo stanje v pogledu našega splošnega poznavanja zakonov in izsledkov psihološke znanosti. Tako, se zdi, ne bo zadoščalo, če bomo pri učenju psihologije spremenili učne načrte po šolah, ki nam pripravljajo naše jutrišnje šolske delavce. Potrebno bo nekaj ukreniti tudi zato, da bomo pedagogi praktiki obnovili in poglobili svoje teoretično znanje iz pedagoške in mladinske psihologije do takšne stopnje, da se bomo znali z njim okoristiti tudi v praksi! Na kakšen način — je stvar temeljitega premisleka in tudi razgovora. Vloga strokovnega pedagoškega tiska bo pri tem lahko vsekakor velika. Se celo, če bo prišlo do medsebojne izmenjave izkušenj glede na konkretnega otroka ali mladostnika v konkretnih pogojih in težavah današnje prehodne dobe.

Gotovo bi bilo pretirano in tudi nedopustno iz enega samega razgovora sklepati na reven psihološki instrumentarij pri mnogih naših pedagoških delavcih. To vsekakor tudi ni moj namen. Izražam le bojazen, ki so jo ob tej in že ob drugih priložnostih izrazili tudi osrednji naši pedagoški delavci in jo potrdili še z mnogimi okoliščinami. Ali je — za primer — velikost klavnro izpolnjene matične liste po osnovnih šolah in vpisnice po gimnazijah mogoče pripisovati le pomanjkanju časa? Te listine v večini ne dajejo nikakršne moralne in intelektualne karakteristike naših šolarjev, kot bi jo morale. Na majhno uporabljanje psihologije pri vsakodnevem učno-vzgojnem delu lahko sklepamo tudi iz pripomb praktikov k našim učnim načrtom. Vselej so zadevale le vprašanje prenatrpanosti učne snovi, psiholoških komentarjev pa ni bilo. In končno, ali šolski dnevniksi s primeri, ko je moral profesor učenca v isti uri že tudi po trikrat zapisati v razrednico, ne vsiljujejo misli, da zaradi izpremenjenih prilik vsekakor izpremenjenega otroka ne poznamo dosti dobro in da zato ne znamo z njim ravnati ob vsakem trenutku pravilno, to se pravi vzgojno?

Raznavljanje o značilnosti v resnici kvalitetnega pouka se bo verjetno marsikomu zdelo toliko strokovno vprašanje, da bo sklepal, da ne more zanimati širšega kroga bralcev. Pa v resnici ni tako. Stržen tega vprašanja je namreč težnja, kako našo večkrat še tako zelo elementarno šolo dvigniti na stopnjo kulturne institucije, ki bo odločilno vplivala na rast učenčeve kulturnosti. Učenci bi si namreč v šoli ne smeli samo nabirati znanja marveč si tudi oblikovati svojo lastno fizičnost. Učenec bi moral od šole živeti — je lepo dejal dr. Gogola.

Kako najuspešneje vršiti ta akt izobraževanja in vzgajanja obenem, pa je še precej nerazčiščeno področje. Zanimivo pa se mi v tej zvezi zdi dejstvo, da je bila na našem tečaju večina praktikov mnenja, da vsak šolski delavec redno sam analizira svoje lastno šolsko delo in si odgovarja na to, koliko dosega visokovredne pouk in kje so vzroki zato, da ga morda ne dosega. Kako daleč je ta težnja od smešne miselnosti, ki je bila še pred vojno močno razšir-

jena predvsem med našimi profesorji, da se je namreč za pouk pripravljati sramotno, ker je to znak slabega obvladovanja materije, ki jo kdo predaval! Na našem tečaju je izobilo prav nasprotno: »Učitelja spoznaš po tem, koliko se za šolo pripravlja. Najslabši se pripravljajo najmanj!«

In še eno vprašanje, ki močno zadeva našo prosvetno politiko! Profesorji zemljepisja, zgodovine in tujih jezikov so močno težili nad občutnim padcem nivoja poučevanja teh predmetov v primeri s predvojnimi. Profesorji, pa tudi učitelji zemljepisja velikokrat ne poznajo spremenjenega gospodarskega lica naše države. Zakaj bi ne mogli vsaj veliki šolskih počitnic izrabiti za potovanje po domovini, kot so že prosili pred leti? Odobriti bi jim bilo treba brezplačno vožnjo in izdati dovoljenje za ogled pomembnih novih centrov industrije. Mar ni smešno, da prenekatere naš šolnik še vedno razlaga delo plavža po istem staroverskem principu kot ga je pred vojno, iz enostavnega razloga — ker si ne more ogledati današnjih plavžev.

Zgodovinarji bi potrebovali vsaj skromnih zgodovinskih čitank, če že zaenkrat ni mogoče oskrbeti zgodovinskih zemljevidov in drugih zahtevnejših pripomočkov. Samo tako se bo namreč mogoče izogniti tistega, naravnost obupnega poučevanja zgodovine, ki mu zanačajo pri nas predvsem učitelji in profesorji zgodovine, ki nimajo dovolj razvitega daru za živo »ripovedovanje«. Silno ga razgaljajo zveščici malih učencev, v katerih najdemo velikokrat tak abstraktne in za otroka psihološko nepogojene stavke, kot je: »Nacisti so bili zelo kruti« — in njemu podobne.

Tudi jezike poučujemo sedaj še skoro na splošno brez vadnic, vendar bi bilo mogoče v teh nekaj povojnih letih ob polnem razumevanju te pomanjkljivosti že natisniti za posamezne jezike vsaj drobne brošure s primernimi teksti, če že nismo mogli priti do knjig. Enako resno je vprašanje samih profesorjev, ki danes pri nas poučujejo tuje jezike. Mnogi jih zelo slabo obvladajo in jih vendar uče, da niti ne govorimo o njihovem pomanjkljivem poznavanju metode za pouk jezika in splošnem znanju iz pedagogike in psihologije. Vse to opravičuje ključ po večji skrbí za to, da se bo vsak bodoči profesor že na univerzi seznanil tako z metodo kot s psihologijo predmeta, za katerega se pripravlja. Čimprej naj bi bila uresničena zamisel, da bo I. državna gimnazija v Ljubljani odprta bodočim profesorjem in da bodo na njej lahko po nekaj dni poučevali predmet, ki ga študirajo. Morda bi v daljši perspektivi ne bilo slabo razmišljati tudi o predlogu, ki ga je sprožil izkušen profesor, ki je dejal, da bi moral tudi mladi profesor absolvirati po diplomji predpisano učno prakso, kot jo morajo absolventi mnogih drugih poklicev? Dokler pa nam še vedno zelo občutno pomanjkanje tako profesorjev kot učiteljev ne bo dopuščalo, tako temeljitega pripravljanja bodočih šolnikov na svoj poklic, pa naj vsekakor obvelja, da bi

morali biti učiteljski kolektivi po osnovnih šolah in po gimnazijah mentorji za mlade učne moči, ki nanje prihajajo z obilo dobre volje, pa brez številnih bogatih izkušenj, ki odlikujejo starejšega »raktika! In morda bi bilo posebej pri profesorjih jezika mogoče doseči številnejše pošiljanje v tujino, saj je življenje v deželi, v kateri se jezik govori, skoro imperativ za dobro poučevanje jezika.

Prav gotovo bi ne bilo napak razmisliti tudi o pripombi, ki je bila potrjena od skoro vseh učiteljev, da namreč strokovni izpiti učiteljstva, kot se prakticirajo sedaj, niso primerni. Kako naj šolnik pri izpitu doseže zares kvaliteten pouk v tujem kraju pred povsem tuji otroci? Po mnenju učiteljev bi bilo praktičen del izpita potrebno znova prenesti na šolo, na kateri učitelj poučuje.

Če razgovor o pozitivni pedagoški tradiciji pri nas v luči današnje stvarnosti ni prinesel kakšnih bistvenih pripomb, je vendar dosegel svoj osnovni cilj, ki smo ga ugotovili že v začetku svojega poročila. Pomenil je namreč, čeprav mu je sledilo še razgovarjanje o vprašanjih dela v pionirski organizaciji, tisti prirodni zaključek celega tečaja, ki je izzvenel skoro kot geslo: — Če smo povsod ohranili pozitivno dediščino preteklih razdobj, jo moramo tudi v pedagogiki! — In še: — Dolžni smo kritično presojati vse, kar nam morebiti v naši današnji pedagoški teoriji ali praksi ni všeč! — To pa je bila pravzaprav osnovna težnja tega referata, četudi je bilo mimo tega zaželeno tudi nekaj več diskusije o posameznih smereh pedagoške dejavnosti v preteklosti. Posebno dragocene bi se zdele pripombe o tistih pedagoških gibanjih, ki jih referent na kongresu ni omenil, ker se je omejil le na ocenjevanje levo usmerjenih gibanj. Toda kot že rečeno, razgovori so bili bogati predvsem zaradi tistega občutja, ki je budilo v navzočih zahtevo po formiranju lastnih sodb o slehernem, za prosvetnega in kulturnega delavca važnem vprašanju. Človek bi dejal: — Če ne bo tečaj pomenil nič več kot to, da bodo naši ljudje na prelomu, ko se miselnosti dveh dob tako spopadala med seboj, kritično presojati probleme — je dovolj! Naj bi se tudi dosedanja praksa sindikalnih sestankov učiteljev in profesorjev spremenila predvsem v tej smeri! Sindikalni sestanki bi moral pomeniti za slehernega šolskega pa tudi vsakega drugega prosvetnega in kulturnega delavca tisti kulturni ambient, v katerem bi reševal svoja vprašanja, jih razčiščeval zase in prispeval k razčiščenju za druge. — To je tudi najboljša pot pridobivanja tujdi za ideologijo časa, za filozofski materializem — je lepo sklenil ta razmišljanja avtor te teme, France Kimovec. Naj bi veliko tega duha zdrave širine poglajalo korenine v praktičnem delu naših šolskih delavcev! Rezultati se nujno ne bodo poznali le na njih samih, marveč tudi na otrocih in celo na starših! Kako naj namreč človek, ki ni uspel izoblikovati niti svojega lastnega pogleda na svet v današnji stvarnosti, oblikuje to gledanje pri otrocih?

H. P.

Izobraževanje delavcev

Na XIII. plenumu COZSJ je sekretar CO tov. Miša Pavčičev referiral o splošnih nalogah sindikatov v izgradnji socialistične družbe in nakazal nujnost, da vzgojimo strokovno sposobne kadre.

Kadri, ki naj bodo sposobni voditi naše gospodarstvo po delavskih svetih in upravnih odborih, morajo imeti poleg temeljitega strokovnega znanja tudi primerno splošno izobrazbo. Zanj naj skrbé sindikati.

»Prosvetni delavec« je že objavil članek, ki vabi prosvetne delavce k sodelovanju v pripravah za tečaje in za pomoč drugim sindikatom in prosvetni oblasti pri realizaciji sklepov XIII. plenuma.

V »Delavski enotnosti« z dne 24. novembra 1950 je načelno obrazloženo sistem izobraževanja delavcev. Pri izvedbi moramo prosvetni delavci konkretno sodelovati. Pri organizaciji se moramo strogo izogibati vsakemu šabloniziranju in prisilnemu pridobivanju slušateljev za eno ali drugo stopnjo šolanja, pač pa mora biti naša dolžnost prepričljivo utemeljevati potrebo po dvigu splošne izobrazbe naših delavcev, posebno tistih, ki jim je izročeno tako ali drugačno odgovorno mesto v našem družbenem življenju, predvsem v gospodarstvu.

Naši forumi naj sedaj z okrajnimi sveti za prosveto in okrajnimi ali krajevnimi sveti sindikatov pretehtajo vse pogoje za ustanavljanje šol in jih prično realizirati.

Ministrstvo za prosveto je v soglasju s prizadetimi resori izdelalo navodila, po katerih naj se prične delo. Navodila so dobili vsi sveti za prosveto in kulturo na okrajih, objavljena pa bodo tudi v Objavah Ministrstva za prosveto.

V smislu navodil bomo takoj realizirali in povečali obisk na večernih delavskih gimnazijah (ponekod je to že storjeno), osnovne tečaje pa bomo do podrobnosti pripravili v organizacijskem pogledu za pričetek dela v jeseni, ko bodo pripravljene učni načrti ter kader predavateljev.

Zelimo, da nam poročate o rezultatih dela v tej smeri in o ovirah, ki se pojavljajo.

Z realizacijo tečajev bo Sindikat učiteljev in profesorjev prispeval k izgrajevanju socialistične zavesti delovnih ljudi, obenem pa izpolnjeval eno izmed nalog, ki nam jih narekuje resolucija III. plenuma CK KPJ, se pravi, delati ne samo v šoli, temveč tudi ustrezajoče družbeni vlogi prosvetnega delavca. RO — SUP

Nekaj misli o sodelovanju

Iz mladinskih vrst smo prejeli članek, ki ga s tem dajemo na diskusijo.

V sistemu naše ljudske demokracije ima Ljudska mladina povsem odredeno mesto — ona je pomočnik in rezerva Partije. V skladu s tem si tudi ne moremo zamišljati socialistične šole brez vzgojnega činitelja, kot ga predstavlja Ljudska mladina — komunistična mladinska politično-vzgojna organizacija. Prav zato (upoštevajoč seveda vlogo šole in staršev pri izobrazbi in vzgoji mladine) je ob začetku novega šolskega leta XIII. plenum CK LMS v resoluciji poudaril: »Za usmerjanje aktivnosti Ljudske mladine na šolah je potrebno tesno sodelovanje profesorjev, staršev ter vseh ljudi, ki so posredno ali neposredno povezani s šolo. Odkar je prevladalo mnenje, da je izvenšolsko delo monopol Ljudske mladine, je le ozek krog vzgojiteljev in ostalih sodeloval pri izvenšolskem delu mladine. Zaželeno je, da v reševanju vzgojnih vprašanj profesorji in ostali posredujejo svoje bogate pedagoške in življenjske izkušnje. Ni dovolj sodelovati le na sestankih, temveč povsod, kjer mladina živi in se udeležuje.« Iz tega je jasno razvidno, da organizacija smotrno teži k skupnemu cilju: na eni strani pospešiti rast novih social. odnosov med dijakom in profesorjem in obratno ter tako utrjevati kolektivnost, ki je šoli neobhodno potrebna, na drugi strani pa povečati odgovornost družine, odnosno staršev za šolanje in vzgojo otrok. Prispevati k temu sožitju v naši šoli želi po vseh svojih močeh tudi Ljudska mladina, saj je to pogoj, če hoče uspešno izpolnjevati naloge, ki jih imajo aktivni v vodstvu Ljudske mladine na šolah. Tudi s tem se bo dvigal ugled naše šole in naših učiteljev na višino, ki obema v socialistični družbi pripada in jima ga naša socialistična družba že tudi daje, kar dokazuje prav III. plenum CK KPJ.

I.

V zvezi s sodelovanjem so se pokazali letos na naših šolah povsem novi problemi, ki pa izvirajo vsi iz istega izvoda. Danes je za šole zelo značilno, da se nepravilno tolmačenje demokratizacije prosvetne uprave, odnosno ukrepov, storjenih na področju prosvetne politike, prepleta z nepravilnim razlaganjem demokratizacije v Ljudski mladini, odnosno ukrepov, storjenih za izboljšanje vzgojnega dela v aktivih in vodstvih Ljudske mladine na šolah. Vzrok za takšno stanje je med drugim tudi v naslednjem: zelo redki so profesorji, ki so se poglobili v sklepe XIII. plenuma CK LMS in pomagali šolskim komitejem in aktivom Ljudske mladine, da bi jih slednji uresničili. Redki pa so tudi mestni, rajonski in okrajni mladinski aktivisti, ki so se posvetili v ukrepe prosvetnih organov ljudske oblasti, in jih s pomočjo direktorjev skušali popularizirati med šolsko mladino. Delali smo po dveh »linijah«, vsak zase: po šolski »liniji« mnogokrat zelo administrativno, po mladinski »liniji« pa še vedno kampanjsko. V tem je torej bistvena slabost sistema dela tako vodstev Ljudske mladine kakor šolskih uprav in direktorjev. Posledice so resne tako med mladino kakor tudi med profesorji. Mnoge nove ukrepe organov ljudske oblasti je mladina ponekod sprejela z negotovanjem. Imamo primere, ko celo v posameznih šolskih komitejih godrnjajo, govorijo nedostojno o profesorjih in jih kritizirajo. V prejšnjih letih tega ni bilo toliko. Nekateri, sicer redki aktivisti na šolah trdijo, da se njih mnenje ne upošteva in da nima več smisla delati, kajti »če se profesorjem ali pa direktorju zameriš, bo slab«. V mnogih organizacijah se je v zadnjem obdobju popolnoma zanemarljiva skrb za učenje, za šolsko disciplino itd. Toda prav tako napačno, kakor so to razumeli nekateri naši aktivisti, ko se je poudarilo, da je Ljudska mladina izvenšolska organizacija, in domnevali, da se s tem Ljudska mladina »loči« od šole — prav tako napačno so to razumeli in tolmačili šolski kolektivi in tudi nekateri direktorji. V zvezi s tem je značilna ravnodušnost nekaterih direktorjev, predvsem pa še nekaterih profesorjev do vsega, kar se dogaja v organizaciji na njihovi šoli. Znan nam je primer, ko sindikalna skupina ve, da je organizacija na šoli slaba in da v višjih razredih krožijo sovražne parole, a kljub temu ne ukrene ničesar, niti v svojem lastnem proforskem zboru niti pri prosvetnih oblasteh niti pri mladinskih vodstvih. (Podoben je primer direktorja, ki ne čuti potrebe, da bi prisostvoval letni volilni konferenci Ljudske mladine.) Pri nekaterih direktorjih je zopet opaziti zgolj neživljenjsko izvajanje predpisov, češ, ne dovolim zabave v šoli, ker se s tem uničuje šolski inventar. Mladina pa se zato zabava na drugem mestu, ki ji je zanj neprimerno, tam pa brez šolskega nadzorstva.

Pri tem je treba opozoriti na sicer redke, toda škodljive pojave, ki jih pet let sem že ni bilo več opaziti na naših šolah, ki so pa bili tipični za

staro jugoslovansko šolo. Med take pojave spada primer, ko direktor šole po zvočniku označuje sekretarja šolskega komiteja kot saboterja in poziva mladino, naj ga izmenja. Podoben je primer, če direktor ne želi sodelovanja s šolskim komitejem; kadar pride k njemu sekretar, ga kratko in malo odslovi. Ali primer, ko direktor občuje s sekretarjem šolskega komiteja samo po svojem tajniku. (Tem sorodni so tudi ukrepi nekaterih šolskih svetov, n. pr. ta »da se mora dijak javiti razredniku, če ta hoče obiskati kino predstavo«). Mimogrede bodi povedano, da smatramo tudi za nepravilno, če mladinci niso vključeni v šolske svete. (Imamo dovolj primerov, da dijaki zaradi »hora legalis« ne smejo obiskovati frontnih sestankov.) Stevilni so tudi pojavi zmerjanja dijakov z najrazličnejšimi nazivi. Menimo, da ni nevzgojno opozoriti na take primere v tisku, kajti tu gre dejansko za zaščito mladine. Našteti primeri nam kažejo, da moramo biti še vedno budni, da se demokratizacija ne bo zlorabljala z našimi šoli tuji primeri, ki so ali pedagoška kapitulacija, ali pa tudi aktivno sovražna značaja. Ljudska mladina bo na takšne primere, ki hočejo škodovati njenemu ugledu in s tem ugledu njenih aktivistov ter otopeni politično ostrino organizacije, ustrezajoče reagirala.

Na osnovi povedanega bi rekli o sodelovanju naslednje: Če direktor, odnosno profesor vzgojno poseže v delo mladinske organizacije in njene vodstva, s tem prav gotovo ne ruši samostojnosti mladinske organizacije, temveč prispeva k temu, da bo mladinska organizacija uspešneje mobilizirala dijake — mladince — pri izpolnjevanju šolskih obveznosti, oziroma bo s pomočjo profesorjev in direktorja uspešneje skrbela za pomoč, ki jo mora nuditi mladini pri učenju in pri poglabljanju učne snovi. Menimo, da je prav, če šolski komite, še posebej pa sekretar šolskega komiteja, seznanjeni sindikalno vodstvo teh šol z mesečnim načrtom dela mladinske organizacije, da mu obrazložijo težave, s katerimi se vodstvo in organizacija borita, ter da sporoča svoje mišljenje o slabostih, ki so se na šoli pojavile. Prav tako bi bilo prav, ako bi tudi direktor ter profesorji prenesli na šolski komite vtise, ki so jih dobili v zvezi z delom organizacije, da tako opozorijo na vzgojne probleme ter mladinskim vodstvom svetujejo, kako naj jih ti rešujejo. Pri izvenšolski aktivnosti mladine lahko direktor in vzgojitelji ogromno prispevajo k pestrosti njene vsebine, tako v učenju, ideološko-politični vzgoji, kulturno-prosvetnem delu, fizikalni, zabavi itd. Posebej pa je še treba poudariti, da je zelo slabo tudi sodelovanje okrajnih, rajonskih in mestnih vodstev s prosvetnimi forumi po upravni in sindikalni liniji. Zaželeno je, da se posveča skrb za izvenšolsko aktivnost mladine prav na politični osnovi. S takim sodelovanjem bi dosegli, da se dvigne tudi ugled šole in profesorjev, češar pa seveda ni mogoče doseči, če bo pedagoškim delavcem vseeno, kakšna bo mladinska organizacija na šoli, kajti kakor naj skrbijo za ugled šole Ljudska mladina, tako naj skrbijo tudi šola za ugled Ljudske mladine.

II.

Drugi osrednji problem naše socialistične šole je, kako aktivizirati odnosno povečati odgovornost staršev za šolanje in vzgojo otrok. Ko govorimo o družini in njeni vlogi, se moramo zavedati, da je tudi v njej, sami proces borbe med starim in novim — novo nenehno zmaga, staro pa se krčevito brani. Ta proces ima razredni značaj in daje — v manjši ali večji meri — vzgojni pečat že v otroških letih. Bilo bi nepravilno, če bi na problem gledali ločeno od pridobitev, ki nam jih je dala tudi v tem pogledu naša ljudska revolucija, ali če bi pozabili, kaj nam je zapustila stara družba, oziroma, če ne bi upoštevali tudi sledov, ki jih je zapustila vojna. Ljudska revolucija že daje realne pogoje za oblikovanje nove družine tako materialne kot pravne — danes že imamo take družine; stara družba nam je zapustila v dediščino poleg pozitivnega mnogo negativnih ostankov škodljive patriarhalnosti, konservativnosti; splošna posledica vojne pa je med ostalim upadanje družine itd. Upoštevaje tudi to, je treba gledati družino v konkretnem boju za izgradnjo socializma in rasti novih družinskih odnosov.

Ako ugotovljamo, da starši manj kot nekdanj skrbijo za šolanje in vzgojo svojih otrok, je treba tudi ugotoviti, da naša nova šola še ni našla dovolj novih poti v družino, do staršev, čeprav vemo, da uživa direktor, odnosno profesor pri starših ogromen ugled in da so znani še iz časov pred vojno napredni prijem v tej smeri. Menimo, da rešujejo uprave šol to vprašanje nesistematično in enostransko: stik šole s starši je nereden — često samo ob redovnih konferencah; po vsebini je suhoparen — samo učni uspehi in šolska disciplina s poudarkom na dvojkah in ukori. V nekaterih šolah,

kjer so naredili v tem korak naprej, se že občuti, da uspešneje delajo eni doma, drugi v šoli.

V organizacijah in vodstvih Ljudske mladine so zanemarili družino kot vzgojni faktor, ki ga je treba resno upoštevati in se poglabljati v njeno problematiko. Brez tega je bilo seveda nemogoče smotrno ukrepati v smislu krepitve politično-vzgojnega vpliva na mladino, ki mora imeti v Ljudski mladini tudi v tem pogledu močno oporo. Ljudska mladina mora k problemu pristopati predvsem s politične plati in s tem dopolnjevati delo šole z željo, pomagati staršem pri vzgoji njihovih otrok, državi pa njenih državljanov. Prav zaradi tega nam ne more biti vseeno, kaj se dogaja v družini in kako šola na to dogajanje reagira, kajti z vsem tem se srečujemo vsakodnevno pri delu v mladinski organizaciji, kateri je tudi potrebna pomoč in razumevanje staršev. Pri tem izhajamo iz dejstva, da je velika večina naših mater in očetov ponosna na to, da so njihove hčerke in sinovi dobri člani Ljudske mladine in da radi zaupajo vzgojo svojih najdražjih Ljudski mladini, ker je že spoznala rezultate te vzgoje. Vendar vsepovsod temu ni tako. Marsikje je družina še zaprta vase in v njej prevladuje konservativna miselnost staršev. Naša naloga sicer ni, da bi branili staršem hoditi v cerkev, pač pa jim svetujemo in mladino tudi tako vzgajamo, da se osvobodijo idealističnih predsodkov in zamenjajo misticizem z bogastvom prave znanosti in kulture, ker čim manjše bo breme starega, tem lažje bo življenje v novem. Zato smo tudi upravičeno zaskrbljeni nad vsakim mladincem, ki obiskuje verouk in mu hočemo pomagati, da se čimprej osvobodijo predsodkov. Poudariti pa je treba, da bi vsako sektašenje bilo škodljivo. Imeli smo primere, čeprav redke, da so se starši odpovedali svojim otrokom zato, ker ti niso hoteli v lemenat, ali pa da so jih prisilili, da so se zanj odločili. Pod vplivom nekaterih reakcionarnih duhovnikov niso starši pustili otrok na delovne akcije itd. Mnogokrat pa na naših šolah še

vedno naletimo na profesorja, ki mu ti pojavi niso nič mar, ponekod pa se dogaja, da profesor brez osebne prepričanosti razlaga dijakom napredne ideje. Dobri profesorji bi lahko prav gotovo ogromno prispevali k temu, da se pravilno razloži na roditeljskih sestankih članek tovariša dr. Jožeta Potrča o problemih moralne in seksualne vzgoje, kar bi staršem pomagalo, da prelomijo s starim: »da samo vera vzgaja pošteno ljudi«. Ljudska mladina bi s pomočjo profesorjev uspešneje tolmačila vse probleme, ki se v mladem človeku porajajo v zvezi z religijo; še odločneje bi se pa tudi borili proti krivicam in prisiljevanju mladega človeka in mu pomagala.

Sorodni so pojavi, ko mladina od doma prinaša tisto reakcionarno gledanje na graditev socializma v naši državi. Nedvomno marsikaj tega poberemo tudi na ulici in v slabi družbi. Staršem, ki želijo svoje otroke napredno vzgajati, ne more biti vseeno, kako se doma pogovarjajo o vojni in miru, odkupu, življenjskemu standardu, kulturnih vprašanjih itd. Mnoge naše matere so med borbo svojim otrokom težave tolmačile s tem, da so jim rekly, da je to zaradi okupatorja, danes pa imamo primere, da raje nergajo, kot pa da bi jasno povedale, da so težave, ki jih je treba razumeti, da bo prihodnje leto že lažje in da je to nujno zaradi očiščenja naše neodvisnosti. Če bi bilo tako, potem se ne bi zgodilo, da bi mladinec prinesel v šolo zemljepisno karto, na kateri je mala Jugoslavija med veliko ZDA in ZSSR z vprašanjem »Kaj pa zdaj?« ali pa da se starši upirajo plačevanju vzdrževalnine v naravi za svojega otroka v internatu, in ga hočejo celo raje vzeti iz šole. Vsekakor so za to odgovorni starši, od katerih nekateri menijo, da je država tista, ki je dolžna skrbeti tudi še za vsa oskrbo otrok. Ob pomoči staršev in profesorjev bi Ljudska mladina mnogo uspešneje aktivizirala mladino. Če bi starši povedali na osnovi svojih življenjskih izkušenj, kakšna je bila njihova mladost in kako so se borili za svoj in njihov obstanek, bi otroci bolj razumeli in cenili to, kar imajo danes.

Povečati je treba tudi skrb staršev v tem, kako se mladina obnaša, zabava, kaj čita, skratka, kako izko-

rišča prosti čas. Imeli smo že lepe primere mater in očetov, ki so prav radi hodili na mladinske izlete, taborjenja, zabavo, ali pa v brigado. Tudi v bodoče naj bo tako — starejši človek more vedno pomagati z nasvetom in izkušnjami. Menimo, da bo lepo, če bo tudi letos, ko bomo gradili progo »Dobro—Banja Luka«, šla mati ali pa oče z nami, kajti tudi na ta način se bo med mladino povečal ugled staršev, v marsikateri družini bodo pa raje privolili za svoje otroke, če bo šel kdo od starejših z njimi. Zato je potrebno, da na roditeljskih sestankih s pomočjo profesorjev to akcijo staršem tudi razložimo.

Ceprav smo že dostikrat pisali in govorili, da je treba še posebej skrbno pomagati pri vzgoji in izobrazbi naših vajencev, nismo in ne moremo biti zadovoljni s tem, kar se je zanje napravilo, saj so kljub vsemu njihovi življenjski pogoji še vedno težki kot ostale mladine. Na XIII. plenumu CK LMS smo sklenili, da je treba za reševanje teh vprašanj s konkretnimi predlogi zainteresirati delavske svete, vendar do danes še nimamo vodstva Ljudske mladine, ki bi ta sklep tudi že realiziralo. Mladinski komiteji bi morali takoj ukreniti potrebno, da se bodo tudi te stvari začele reševati z večjo odgovornostjo, saj so prav vajenci v veliki meri odtrgani od življenja družine.

S sodelovanjem na roditeljskih sestankih, šolskih svetih, svetih državljanov bomo lahko najboljše aktivizirali starše. Oče ali mati, ki sta udarnika, družnika, javna ali partijska delavca, se bosta prav rada odzvala, da dasta delež, ki ga dolgujeta, da bo življenje v mladinski organizaciji bolj bogato in polno.

Mislimo, da bomo s takim reševanjem problemov prispevali k vzgoji mladine, v smislu resolucije, ki jo je sprjel IV. plenum CK KPJ, v kateri je jasno rečeno: »Vzgojo, ki jo dobiva mladina v okviru družine od svojih staršev, je in ostane izredno važen faktor pri celotni njeni vzgoji. Zato morajo člani Partije tudi v tem pogledu vestno izpolnjevati svoje naloge in dolžnosti...« Zahteva, ki iz tega izhaja je, da morajo borbo za to voditi po širšem konceptu skupno šola, dom in Ljudska mladina.

Štipendije srednješolcev

Na konferenci, ki je obravnavala učno-vzgojne uspehe v I. polletju v Ljubljani, je bilo tudi mnogo govora o štipendijah. Tako je upravnica Doma M. Vrhovnikove povedala za nimen primer: Dijakinja, ki je imela štipendijo, pa jo je zaradi štirih slabih ocen sedaj izgubila, ne plača zaradi »lestvice«, po kateri računavamo v domu preskrbo, ničesar, ker se je toliko znižala skupna vsota za služka družine, ko je odpadla štipendija. Druga dijakinja, ki je zato, ker ima odlične uspehe, dobila višjo štipendijo, mora zaradi »lestvice« plačati v domu sedaj višji znesek za vzdrževalnino in oddati vso štipendijo, medtem ko ji je prej, ko še ni imela odličnega uspeha, del štipendije ostal za njene potrebe. Po domače: dijakinja, ki je dobila štiri nezadostne, je nagrajena, ker ne trpi nobene škode, odlična dijakinja pa je kaznovana, ker je ostala brez tistega dela štipendije, ki ji je prej, ko še ni bila odlična, ostal za njene privatne potrebe.

Zato je prav, da se tega vprašanja dotaknemo vsaj bežno in s tem mogoče pripomoremo k pravilni rešitvi. Če nižješolci dobivajo ponekod štipendije od 300 do 900 dinarjev, četrti in višješolci pa tudi do 1500 dinarjev mesečno in več. Razumljivo je, da je nova Jugoslavija prekinila s prakso, ko so se lahko šolali samo otroci premožnejših staršev, reveži pa samo takrat, če so se v bedi in gladi prebijali z instrukcijami in na druge načine skozi šole in jih dovršili sicer z dobrim uspehom, zato pa so si pri tem uničili zdravje. Vendar smo pri podeljevanju štipendij šli predaleč. S »rakso«, kakršna je danes, bomo morali prenehati, ker ni na zdravih moralnih osnovah in ker je neprimerna za mlado državo, ki se bori, da z največjim naporom vseh sil delovnih ljudi ustvari materialne pogoje za socializem.

V Domu I. Cankarja so preračunali, da ostane 184 dijakom potem, ko plačajo vse stroške za vzdrževanje v domu, za svobodno uporabo še nad 100.000 dinarjev. Sličen je položaj tudi v ostalih domovih. Če je tako, potem seveda ni čudno, da mladina denar naravnost razmetava za razne potrebne in nepotrebne stvari, včasih celo v taki obliki, ki vzbuja med ljudmi upravičeno negotovanje. Saj moramo k tem 100.000 dinarjem pristeti še vse tiste vsote, ki jih večina dijakov dobiva od mamic ali očetov! Kako del mladine ta denar uporablja, bi vedeli povedati tisti, ki ugotavljajo, »da šola premočno vzgaja mladino, da je mladina pokvarjena etc.«, ker nač nalete na mladince v vseh kavarnah in nočnih zabaviščih. Zato je morda od vseh še najbolj pozitivna ugotovitev upravnikov domov, ki povedo,

mere in bo to tudi storila. Toda način in metode te pomoči bomo morali na novo preiskati. Zato je konferenca ugotovila: Sedanj sistem podeljevanja štipendij z vzgojnega stališča ne odgovarja. Dijakom, ki izpolnjujejo svojo 8 letno šolsko obveznost, naj se v nobenem primeru ne daje štipendije. Če je družina v slabem socialnem položaju, naj dobijo podporo starši.

Zdi se mi, da je ta sklep, ki je izšel iz vrst pedagoških delavcev, pravilen. Sprejeti in podpreti bi ga morali vsi, ki urejajo vprašanje štipendij in ga takoj tudi pravilno tolmačijo staršem. Brez dvoma bi pravičnina in objektivna ureditev štipendij tudi ugodno in pozitivno vplivala na prizadevanja samih dijakov in s tem na učno-vzgojne uspehe v naših šolah in vzgojnih ustanovah.

V. C.

Svet za znanost in kulturo vlade FLRJ

Št. 13153/50

1. II. 1951 - Beograd

Na vprašanje, ki ga je postavila Centralna uprava Zveze prosvetnih delavcev Jugoslavije, da bi se odredbe 2. odst. 2. člena Pravilnika o poviških plače po službenih letih, položajnih dodatkih in honorarijih za uslužbence prosvetno-znanstvene stroke (Ur. list FLRJ, št. 26/50) nanašajo tudi na tiste uslužbence, ki so opravili strokovni izpit pred uveljavljenim imenovanjem Pravilnika, a po njegovem uveljavljanju niso prejeli prvega poviška, dajemo naslednje

pojasnilo:

Odredbe 2. odst. 2. člena Pravilnika o poviških plače po službenih letih, o položajnih dodatkih in honorarijih za uslužbence prosvetno-znanstvene stroke se nanašajo tudi na tiste uslužbence prosvetno-znanstvene stroke, ki so opravili strokovni izpit pred njegovim uveljavljanjem, pa do njegovega stopanja v veljavo niso dobili prvega poviška.

Prvi povišek osnove plače se tem uslužbencem ne daje z veljavnostjo od dneva strokovnega izpita, ampak od dneva, ko je stopil Pravilnik v veljavo.

Minister
Rodoljub Čolaković, s. r.

Pogled na »Sodobno pedagogiko« v letu 1950

Kakor ni mogoče na nobenem kulturnem področju izslediti napredka, prav tako ga ni mogoče tudi na pedagoškem. Razvoj slehernega kulturnega področja je namreč odvisen od vse preveč čimov materialnega, moralno-političnega in splošno kulturnega značaja. Eden teh čimov je gotovo tudi kritika. Vendar je njen razvoj zopet odvisen v bistvu od istih momentov za razvoj kulture sploh. Pomanjkanje kritike je slabo znamenje za celotno kulturno področje.

Povojna jugoslovanska pedagoška kultura se doslej s kritiko ne more pohvaliti, čeprav so v zadnjem času znamenja nekoliko ugodnejša. Popolnoma se bo moralo tudi na pedagoškem področju uveljaviti spoznanje, da je dobra, dovolj kulturna in pogumna, pa tudi moralno zrela kritika nepogrešljiva funkcija našega celotnega pedagoškega snovanja in ustvarjanja. Zakaj ni je pogubnejše tendence kot tendenca k brezpriznavnosti tega, kar je napisano, pa naj napiše kdor koli. Nasprotno, naša kritika bo takrat dobila najširšo kulturno osnovo, ustvarjalno silo in učinkovitost, kadar bo pred sodke v vrstah naših pedagoških delavcev zamenjalo prepričanje, da je moč dokazati višja, ko ugled katere koli upoštevane pedagoške avtoritete. Dejstva, dokazi ne morejo žaliti in ponižati nikogar. Dobra kritika, ki bi jo morali v resnici začeti gojiti bolj načrtno, pa bo hkrati veliko pripomogla k vzgoji kritičnosti najširšega pedagoškega kadra, ki ima v lastnih rokah enega najdragocenejših instrumentov tvorne pedagoške kritike: prakso.

Ker je pomenila »Sodobna pedagogika« v preteklem letu še vedno edini literarni izraz našega strokovnega pedagoškega dela, bo prav, da jo kratko vsebinsko pregledamo. Ne mislim se posebej zadrževati pri vprašanjih, kako odraža naš pedagoški tisk razmerje med pedagoško prakso in teorijo, kaj naj storimo, da bo to razmerje plodovitejše, ne pri vprašanju sodelavcev. Tem vprašanjem je posvetil precej pozornosti »Prosvetni delavec« (letu 1951, št. 2.) deloma pa smo se teh vprašanj še prej dotikali. Treba bi bilo le, da bi jih že začeli v večjo zagriženostjo in optimizmom praktično reševati. V tem poročilu bom predvsem splošno izrazil svoj pogled na vsebinsko kakovost celotne revije.

Leto 1950 je torej prvo leto, ko je začelo izdajati naše osrednje pedagoško glasilo Pedagoško društvo in se je temu primerno tudi uredniški odbor spremenil. Lahko rečemo, da se je ta izprememba izvršila v času, ko so postali objektivni in subjektivni pogoji za pedagoško ustvarjanje že mnogo ugodnejši kot v prvih letih po osvoboditvi. Predvsem zato smo tudi pričakovali, da bo »Sodobna pedagogika« v letu 1950 pomenila precejšen korak naprej. Izvršena sprememba nas je v tem samo utrjevala, saj si je glasilo s Pedagoškim društvom pridobilo tako sodelniško zaledje, kakršnega so pogrešala vsa prejšnja uredništva. Poglejmo, kako je novo uredništvo s svojim delom uspelo!

Ob raznih poročilih s terena

Mnogi naši mladi učitelji pridejo na prvo službeno mesto v kak oddaljen kraj. Njihova teoretska pripravljenost je primerna, s prakso pa začenjajo. No, velikokrat si morajo po več dni ali celo tednov iskati ležišče ali gospodinj, ki jim bo dajala hrano. Marsikateri izmed njih doživlja v teh prvih dneh fizično in duševno mračne večere. Vendar vztrajajo v poklicu, ki so si ga morda včasih predstavljali lažjega kot v bistvu je. A vedno ostanejo sami, morda pride po nekaj tednih, včasih tudi mesecih inšpektor, sicer pa nihče, razen če sami poiščejo sosedo učitelja ali učiteljico. Na sindikalni ali uradni sestanek sicer prihajajo, a se ne znajdejo vedno, ne čutijo nikake topline, razumevanja za težave, nihče jim ne nudi pomoči, ne daje nasvetov.

Sindikalni sestanek bo le tedaj živahen, vsebinsko dober, kadar bomo vsemu članstvu nekaj nudili. Tu ne gre prvenstveno za materialne zadeve, ki jih seveda tudi ne smemo zanemarjati, temveč zato, da smatramo člani v svojem sindikalnem forumu ljudi, ki razumejo njihove težave, ki jim bolj ali manj konkretno pomagajo, ki so do njih dovolj kritični, jih dobronamerno navajajo k takim ali drugačnim ukrepom s ciljem doseči soglasje v problematičnih vprašanjih. Pri vsem tem delu ne moremo uporabiti nobene šablone, ker so razmere in potrebe zelo različne, še bolj pa ljudje, s katerimi delamo.

In če upravni forumi takega razumevanja ne kažejo, naj vsaj odgovorni funkcionarji, ki članstvo poznajo, že vnaprej odpravijo »udrihanje« s kritično, a objektivno oceno svojega članstva.

Odgovorni funkcionar v sindikatu se često sprašuje, zakaj se člani na raznih konferencah ne oglašajo

V prvi vrsti je postalo jasno, (na osnovi članka V. C. na že omenjenem mestu), da nam še tako idealna organizacijska sprememba sama ne more pomagati, če nimajo ljudje dovolj objektivnih in subjektivnih možnosti, da bi v določenem organizacijskem okviru ustvarjalno zaživel. Vsekakor bi bilo zanimivo vedeti, kje so vzroki, da so člani Pedagoškega društva prispevali vsega 20 % predvidenih člankov. Mislim, da bi jih bilo potrebno ugotoviti in tudi temu primerno izvajati dejanske zaključke.

Tudi novemu uredništvu vsekakor še ni uspelo, da bi tvorno vključilo našo prakso v nastajanje pedagoške teorije. Od tega, kako bodo realizirani sklepi posveta o pedagogiki (glej že omenjeni P. D.), bo odvisno, kako bo s tem vprašanjem v prihodnje. Toda res najvažnejše je vprašanje realizacije, kajti o pritegnitvi praktikov smo tudi že prej diskutirali in je bila izrečena že marsikaka dobra misel.

Če si hočemo ustvariti sodbo o kvaliteti prvega letnika naše revije, se mi ne zdi najbolj potrebno ugotavljati, česa v reviji še ni. Ne zaničam, da je že tudi to lahko dokaj važen splošen kriterij, za oceno tega, kako se je revija odzivala na najaktualnejša vprašanja pedagoške prakse in teorije. Toda kakor lahko tako ugotavljanje služi na eni strani popolnejši problemski orientaciji revije v prihodnje, tako je na drugi strani veliko vprašanje, koliko stvarnih možnosti je bilo, da bi revija sploh mogla določenim problemom v zadovoljivi meri posvetiti pozornost. Vsekakor pa je gotovo, da je ni mogla prav vsem, ki bi si jih nekdo želel. Revija je v novih družbenih pogojih vendar še mlada. Ali kljub vsem upravičenim željam in prošnjam, naj bi praktiki čim več pisali, ni nič manj pereče vprašanje naše pedagoške in psihološke teorije. Kako naj pričakujemo, da bo začela revija plodno segati v našo pedagoško tradicijo, če ni vsaj enega človeka, ki bi se temu delu dal ves in sistematično? Isto velja za psihologijo. Vprašanje kvalitete in količinskega dviga našega teoretičnega kadra je bistveno ne le za našo pedagoško revijo, marveč za bodočnost naše pedagoške kulture v celoti. Nevarno bi bilo misliti, da imamo zaradi nekaj teoretičnih člankov teorije in teoretikov že dovolj. In prav teoretično-ustvarjalnemu delu tiste mlajše generacije, o kateri smo tudi že slišali, da je po svojih prispevkih in zmožnostih dokaj skromna, nismo pa slišali v kakšnih družbenih in kulturnih pogojih je vzrasla, bi bilo treba nameniti precej več skrbi. Mislim, da je vprašanje znanstvene rasti v prvi vrsti vprašanje vsaj razmeroma kontinuitetnega in mirnega razvoja, ki pa ga prav ta generacija ni mogla imeti bodisi zaradi revolucionarnega obdobja v času druge svetovne vojne bodisi zaradi velikih delovnih potreb našega povojnega časa, čeprav je postala za številna spoznanja bogatejša. Tudi to je treba enkrat določno poudariti, ko govorimo o vprašanju kvalitete razvoja našega pedagoškega tiska. Poglejmo

sedaj kratko letnik po področjih, ki jih je revija obravnavala!

Poleg načelnih člankov, ki se dotikajo Resolucije in vzgoje mladine (tov. min. Regent, dr. J. Potrč; Stane Kavčič), je vzbudil precej pozornosti članek tov. M. Ledineka, v katerem razvija svoje poglede na naše dosežanje pedagoško delo. Strinjamo se s pripombami k članku, ki jih je v zadnji številki revije napisal F. K. in v katerih očita avtorju ponekod nekoliko preveliko ostrino in prehitro posploševanje. Prav tako se mi zdi prav, da je tov. Erna Muser članek izpopolnila s nekaterimi potrebnimi ugotovitvami. Vendar bi storila boljše, če bi v svojem polemičnem odgovoru skušala predvsem pokazati na zgoščeno neskladnost med načelnimi izjavami in prakso, neskladnost, ki je bila zlasti za prve začetke tako značilna in s katero smo se komaj začeli dejansko boriti. Kaj pomaga, če je pedagoška teorija tako rada podarjala, da mora naša pedagogika rasti iz izkustva in naše tradicije, če pa sama dejansko ni rasla, čeprav deloma takrat tudi iz objektivnih razlogov še ni mogla (saj so nam še izkušnje manjkale). Ta problem zato še daleč ni mimo nas. In če bi avtorica skušala tudi nekoliko pisati o vzrokih te neskladnosti, ki so gotovo bili tudi subjektivnega značaja, bi se lažje zblížala s kritičnim smislom Resolucije, mnogo stvarneje pa bi gotovo hkrati dojela duha članka tov. M. Ledineka, ki je bil nekaj časa tudi sam v uredniškem odboru povojnega »Popotnika«. Polemika, pa naj bo stvarno ali osebno izzvana, zbuja spoštovanje tedaj, kadar je vsa njena ostrina namenjena stvari. V tem je velik del njene moralne upravičenosti in kulturne privlačnosti.

Problematici družinske vzgoje je v letošnji reviji namenjen en članek načelnega značaja (dr. Schmidt), ki pa daje marsikako koristno misel in marsikaj čisto praktičen nasvet učitelju pri njegovem važnem razmerju do otrokovih staršev. Žal, da je s tega področja le en prispevek. Človeku se vsiljuje vprašanje, kako da naše učiteljstvo o tem več ne piše. Kako bi bilo vendar zanimivo čisto konkretno vedeti, v čem so tu ali tam glavna nesoglasja in soglasja med domom in šolo, kakšna je trenutna vzgojna pripravljenost, volja staršev, v čem je njihova pedagoška kritika šolske vzgoje, kaj sploh vidijo v vzgoji itd. In tako gradivo bi bilo kaj dragoceno, saj bi v marsičem odprlo konkreten pogled v psihologijo staršev, kar bi nam služilo, da bi čim bolj zastavili s propagando družinske vzgoje in našo teorijo te vzgoje same. Prav take konkretne pogoje tudi omenjeni članek, ki operira pretežno s splošno znanimi slabostmi.

Mislim, da je glavna odlika tega letnika v tem, da je v njem precej občutno opaziti večje zblížanje s pedagoško konkretnostjo. Vendar tega zblížanja za sedaj seveda še ni v bogatejšem sodelovanju naših praktikov, pač pa je ta bližina v tem, da si posamezni sodelavci prizadevajo dati svojemu pisanju čim več konkretnih poudarkov. Gre torej za izboljšanje v načinu obravnavanja pedagoških, didaktičnih, metodičnih problemov. Vendar s tem kajpak še ne moremo biti zadovoljni. Menim, da bodo morali biti tudi prispevki iz prakse še bolj konkretni. Teža takih prispevkov nikakor ne sme biti v nekem preuranjenem posploševanju lastnih izkustev, pač pa predvsem res v nadrobnejšem opisu posameznih postopkov in pedagoških učinkov, sploh pedagoških reakcij bodisi kolektiva bodisi posameznika, v opisu konkretnih pedagoških situacij, konkretnega obnašanja, navad, moralnih napak tudi posameznih učencev ali gojencev in njihove rasti. V takih prispevkih naj seveda praktik hkrati natanko razloži, pojasni svoje bodisi pedagoško bodisi metodično ravnanje. Vestno naj poroča o opazovanjih. Tako bi v takih člankih brez škode odpadlo preobširno ponavljanje že znanih teoretičnih ugotovitev, nasprotno pa bi članki pridobili na pestrosti, živahnosti, privlačnosti. S tem bi počasi nastajal nekak mozaik živih izsekov tudi iz pedagoškega področja, kjer ni to delo nič manj potrebno kakor na metodičnem. Naša pedagoška teorija potem pač ne bi bila v zadregi niti za odkrivanje novega, niti za tehtanje že znanega. Res pa je, in to se mi ne zdi nič manj važno, da je za plodno izkoriščanje prakse potrebno, da se naši pedagoški teoretični čim bolj zblížajo (diskusija o blejskem kongresu ob semestru je bila že ena oblika takega zblížanja, samo da bi jo bilo treba mnogo bolj izkoristiti) zares s širokimi krogi naših vzgojiteljev in učiteljev. Dokler praksa nima zanesljive teoretične osnove in tudi nekih teoretičnih perspektiv, če hočemo ambicij, da bi dejansko pomagala teoriji, doslej bomo imeli opraviti s pedagoškim praktikizmom, ki nam za pravi pedagoški napredek v resnici ne bo mogel prida hasniti.

In še to naj poudarim: teme naj bodo čim bolj določne, vprašanje, o katerem pišemo, naj bo že v naslovu čim bolj precizirano tako po vsebini, pa tudi po obsegu, kadar je to potrebno. Brez dvoma velja tudi pri pisanju načelo: bolje manj, pa tam res čim več, ko mnogo, pa o ničemer temeljito. Take preobširne teme, ki si jih postavljamo (n. pr. o vzgoji k skupnosti, o internatski vzgoji in podobno), nas kaj rade zavajajo v fragmentarnost, ki določeno problem drobi, namesto da bi vsak prispevek, pa naj bo še tako skromen, problematiko poglobljal in ostril. Ustvarjati sinteze pa je v prvi vrsti stvar teorije. Ne zanikam, da je tako obravnavanje v široko včasih potrebno, zlasti kadar skušamo problematiko nekako predstaviti. To je bilo razumljivo še posebno v prvem povojnem obdobju, ko smo probleme v marsičem bistvenem na novo osvetljevali. Vendar bi bilo prav, da bi se sedaj čim bolj uveljavila težnja k intenzivnemu obravnavanju. To velja seveda za prispevke iz prakse in teorije.

Razveseljivo je, da srečamo v letošnjem letniku obširnejši članek iz zgodovine pedagoškega tiska v času NOB. Vprašanjem šolstva pri nas in v državi (Bosna in Hercegovina), šolskega sistema, analizi znanja osnovnošolskih in srednješolskih dijakov, pa tudi znanja abiturientov je bilo prav tako namenjenega precej prostora. Posebno hvalevredno je, da se je revija letos vsaj z enim člankom dotaknila zelo aktualnega in tudi dosti perečega vprašanja naših učiteljev-tečajnikov (V. Copic). Žal da članek ni segal globlje v analizo njihovega znanja, ki ga je opaziti pri diplomskih in strokovnih izpitih. Koristno bi bilo, da bi posamezni strokovnjaki-izpravevalci v kratkih analizah nakazali glavne pomanjkljivosti tega znanja po predmetih, kar bi gotovo bilo vsem tečajnikom še v posebno študijsko orientacijo bodisi pri pripravi na izpit bodisi pri njihovem nadaljnjem samoučbojevanju. Važno pa bi bilo to tudi za inšpektorje, ki bi vedeli, čemu morajo pri delu tečajnikov v snovem in pedagoško-metodičnem pogledu posvetiti posebno pozornost.

Pozornost vzbujajo letos članki iz področja vzgoje defektnih otrok, ki so prav dobri po svojem teoretično-informativnem značaju. — Rubrika, ki ji je »Sodobna pedagogika« letos ostala najbolj zvesta, je pač rubrika »Iz šolske prakse«. Ta rubrika je tudi količinsko razmeroma najmočnejša, čeprav nekateri članki niso bili ravno najbolj smiselno uvrščeni v ta oddelek (n. pr. o vzgoji v kolonijah, komentar avtorjev k jezikovni vadnici in še kaj). Med predmetnimi metodikami je letos na prvem mestu

Raznim kulturniškim nagradam ob spominskem dnevu Prešernove smrti se je letos prvič v socialistični Jugoslaviji pridružilo tudi priznanje pisem slovenskih učnih knjig. Pisanje učnih knjig je prav posebna zvrst književnega udejstvovanja. Ker to ni literatura v dobesednem pomenu in je od nje celo zelo oddaljena, se te vrste delo prerado podcenjuje. In vendar toliko zavisijo od dobrega učbenika! Pa kot so odlični pisatelji in pesniki med vsakim narodom redke pojave, tako tudi res dobri pisarji in sestavljalci učnih knjig ni nikdar preveč. Slovenska učna knjiga je po osvoboditvi zavzela izreden razmah in v petih letih dosegla nesluten razvoj, ki mu ni primere v vsej zgodovini slovenskega šolstva. V dvaldvajsetih letih predaprilske Jugoslavije je slovenska mladina prejela le drobec učbenikov v primeri s sedanostjo. Banovinska založba v Ljubljani je v vsem tistem času izdala le štiri najst učnih knjig več kot Državna založba Slovenije v zadnjih petih letih, naklada pa je bila skoraj za tri petine manjša od petletne naklade Državne založbe Slovenije. Tudi izdaje ostalih založb, ki so pred zadnjo vojno poleg Banovinske skrbjele za slovensko učno knjigo, teh ugotovitev bistveno ne spreminjajo. Razvoj učne knjige je šel v LRS vzporedno z razvojem slovenskega šolstva. Ni bil vedno z njim v koraku, še hitreje kot učbeniki se je razvijalo naše šolstvo. S ponosom lahko ugotovimo, da je založnica in izdajateljica slovenskih učnih knjig, Drž. založba Slovenije, izdala v času od osvoboditve leta 1945 do konca oktobra 1950, torej v petih letih 36 učbenikov za osnovne, 107 za srednje in 90 za strokovne šole v skupni nakladi nad tri milijone knjig.

In iz te zajetne skladišnice 233 učbenikov je morala posebna komisija pri Ministrstvu za prosveto LRS izbrati najboljše. Člani komisije, priznani šolski praktiki, so se znašli pred težavno nalogo. Vse premalo je bilo nagrad za tolikšen izbor, zakaj slovenska učna knjiga mora skozi gosto rešeto, preden zdrkne iz tiskarskega stroja. In ravno zato je bila izbira tako težka. Za letošnji kulturni dan so bile končno izbrane za nagrado sledeče učne knjige:

Prirodopis za 3. razred osnovnih šol. Napisal France Planina in Nada Vukelič, ilustrirala Milovan Kranjc

metodika računskega pouka. Veliko iz predmetnih metodik res ni bilo napisanega in res je tudi, da ni vse že tako prirejeno, da bi učitelj, profesor kar segel po nekem vzorcu, toda v splošnem je prav, da nekaj stvari v zvezi s tem podčrtamo.

Relativno bolj ko pedagoški članki so se v povojnem času dotikali naše prakse članki iz področja didaktike in specialnih metodik. Linijska razvoja pa je opazna. Če je bil v prvih štirih letih pretežen poudarek na vprašanju ideološke kvalitete pouka, na vprašanju splošnih ideoloških smernic, pa tudi na kritiki konkretnih idejnih napak pri poučevanju posameznih predmetov (ta kritika je precej prevladovala), je v zadnjem obdobju čutili, da se idejnost ne poudarja več kot nekaj izrazito ločenega, marveč skušajo posamezni avtorji idejnost posameznega predmeta res konkretizirati v metodično učnovzgojnega dela. To je napredek, ki je na osnovi predhodne faze tudi razumljiv. S tega stališča zasluži posebej pozornost članki iz področja matematičnega pouka (M. Azbe, J. Zabkar). Res je, da je bila naša pedagoška revija doslej sila revna na učnih slikah, toda res je tudi, da ne gre prav nič podcenjevati tega, kar je bilo bolj splošno, teoretično povečanje o pouku bodisi glede idejnosti bodisi glede samih metod. Vsak praktik, ki se res hoče potruditi, bo v tej »splošnosti« našel nemalo pomembnih pobud za ustvarjalno delo v šoli. Res pa je, da so dobre učne slike tudi potrebne.

Korak naprej pomeni ocenjevanje učbenikov, ki je sicer še pretežno strokovno usmerjeno, a v nekaterih ocenah so že prav dobre metodične in psihološke pripombe (celjsko učiteljsko, J. Kos). — Ne razumem, zakaj je uredništvo kazalo uredilo po številkah, kar je gotovo najslabša možnost preglednosti.

Prvi letnik »Sodobne pedagogike« sicer ne pomeni kakšnega preloma glede na prejšnje povojne letnike »Popotnika« — tako pričakovanje bi niti ne bilo umestno — pač pa dokazuje, da gremo v našem pedagoškem tisku počasi, z napotom, a vztrajno k osrčju slovenske pedagoške problematike. Od tega, kako bodo zaživele nove oblike naše prosvetne demokratizacije, nove oblike pedagoško-izobrazbenega dviga naših praktičnih pedagoških delavcev, in od tega, kako bo znalo uredništvo po vseh potih (članstvo Pedagoškega društva, sindikati, inšpektorski aparat i. dr.) dati inicijative in hkrati bolj načrtno in z večjo trdoživostjo izkoriščati vse možnosti, ki bi bile dane za obogatitev revije, odvisno, kako bo »Sodobna pedagogika« postajala v prihodnje še vse bolj življenjska in naša.

Dr. L. Ziebnik

Nagrade za slovenske učbenike

in Gregor Košak. Nagrada 10.000 dinarjev.

Računika za 4. razred osnovne šole. Sestavili: Rudolf Završnik, Andrej Sežun in Vlado Rape. Nagrada 10.000 dinarjev.

Zoologija za nižje razrede srednjih šol. Napisali: dr. Jovan Hadži, Ciril Bernot, France Vodnik in Vera Pirc. Risbe in ovitek narisal Ljubo Ravnikar. Oprema arh. Tone Bokal. Nagrada 15.000 dinarjev.

Slovensko berilo V. (za šesti razred gimnazije). Sestavili: Marjan Borštnik, Alfonz Gspan in Boris Merhar s sodelovanjem Lina Legiša, Janeza Logarja, Erne Muserjeve, Antona Slodnjaka idr. Nagrada 12.000 dinarjev.

Občni zemljevis za višje razrede srednjih šol I. del. Napisali: dr. Valter Bohinec, prof. Silvo Kranjec in dr. Roman Savnik. Nekatere slike narisal V. Vazzaz. Zunanja oprema Marijan Feldin. Nagrada 10.000 din.

Porodništvo za babiške in druge medicinske šole. Napisal dr. Vito Lavrič. Učbenik je nagradilo ministrstvo za ljudsko zdravstvo LRS. Nagrada 15.000 dinarjev.

Tehnična mehanika (za strojne tehnike). Napisal ing. Leo Novak. Nagrada 15.000 dinarjev.

Gradbeni elementi (snopi I. do VII.) Avtorji so profesorji na Gradbenem tehnikumu v Ljubljani: arh. Dušan Grabrijan, tehnik Jože Karlovič, arh. Miro Kos, arh. Vlado Mušič in arh. Milan Sever. Nagrada 15.000 dinarjev.

Slovenska jezikovna vadnica za nižje strokovne šole in tečaje. Napisali: Franc Fink, Alfonz Kopirva, Albert Jerjav. Nagrada 10.000 dinarjev.

Minister za prosveto tov. Ivan Regent je 23. februarja nagrade osebno razdelil v svojem kabinetu.

Visoko je število treh milijonov učbenikov za slovensko šolsko mladost od abecedarjev do maturantov in vendar za mnogoštevilne slovenske šole vseh vrst še dosti premajhno. Stiska s papirjem in prezaposlene tiskarne zavirajo razmah slovenske učne knjige v tisti meri, kot je potrebna in si jo vsi želimo. Nehotno se izpopolnjujejo naši učbeniki vsebinsko in količinsko, ohraniti morajo svoj sloves in ga še povečati. Dosti lahko pokažemo v prvih petih letih. Prve Prešernove nagrade za učne knjige naj bodo bodrilo piscem slovenskih učbenikov in založnic.

V.P.

O nekaterih pomanjkljivostih naše prosv. statistike

Po reorganizaciji se je bivše Ministrstvo za znanost in kulturo FLRJ spremenilo v Svet za znanost in kulturo vlade FLRJ. Zaradi decentralizacije se je spremenila tudi pristojnost tega Sveta, ki mu je danes poglavna naloga: skrb za koordinacijo dela ter dajanje pobud in nasvetov. Z drugimi besedami, Svet je v bistvu organ republiških ministrstev za prosveto in republiških ministrstev za znanost in kulturo.

En oddelek bivšega zveznega ministrstva pa se zaenkrat ne more še tako tesno prilagoditi novim principom, čeprav je tudi sam že menjal način svojega dela: prosvetna statistika. Tukaj bo najdlje potrebna vsedržavna kontrola. Svet bo tudi v bodoče mogel le preko svojega biroja za statistiko reševati naloge, kot so: spremljanje problematike in metodologije statistične službe na področju prosvete pri nas in v svetu, publiciranje delovnih rezultatov s področja prosvete, znanosti, kulture in fizikulture, obdelava materiala za zgodovinski študij prosvetne problematike itd.

Republiška ministrstva za prosveto ter znanost in kulturo so prevzela velik del teh nalog in tudi odgovornosti. Na osnovi principa enakopravnosti bodo sodelovala z birojem Sveta pri sestavljanju vseh popisov iz področja kulturno-prosvetne statistike: določala bodo smernice za te popise; iz zbranega materiala pripravljala analize; izdajala publikacije o šolstvu, znanosti, kulturi itd. Da bi bili tem nalogam kos tako biro za statistiko pri Svetu za znanost in kulturo kot tudi republiška ministrstva, navajamo nekatere nedostatke, ki so doslej ovirali redno in uspešno delo statistične in evidenčne službe.

Običajno je kader uslužbenec, ki delajo v statističnih oddelkih obeh ministrstev, zelo maloštevilčen. Ta kader se poleg tega pogosto menjava, še bolj pogosto pa uporablja tudi za druga dela. Njegova strokovna usposobljenost je po večini majhna, saj se doslej za njih strokovno izobrazbo tudi nihče prav brigal ni.

Se slabše je z uslužbenstvom, kateremu je poverjena prosvetna statistika na mestnih ali okrajnih ljudskih odborih. Ponekod ga niti ni. Zato bi bilo nadvse koristno, ako bi se pri reorganizaciji prosvetnih poverjenstev v prosvetne svete predvidel tudi en uslužbenec za delo pri prosvetni statistiki. Ministrstvo prosvete v LR Hrvatski že zahteva po enega evidenčarja pri vsakem Svetu.

Cesto se dogaja, da se postavljajo za tajnike šol uslužbenci, ki nimajo niti znanja niti razumevanja za prosvetno problematiko. Posledica je, da so ravnatelji preobremenjeni z administrativnim delom, zaradi katerega trpi njihovo pedagoško delo.

Prav zaradi nerešenega kadrovskega vprašanja se prosvetna statistika doslej ni v zadostni meri izboljšala — niti v ministrstvih samih. Statistični material je ostajal neobdelan, analiz ni bilo od nikoder, publikacij še manj.

Tako delo je izzvalo kot logično posledico to, da je zavladalo mnenje, kakor da je posebna prosvetna statistika nepotrebna.

Do danes se nismo koordinirali delo statističnega oddelka na ministrstvih z ostalimi oddelki, še manj pa seveda s terenom. Delo se je zato odvijalo administrativno, brez stvarnega in strokovnega poznavanja problematike. Zato so bili rezultati pogosto nestvarni in neložni. Ko bo nova statistika čvrsto povezana z vsemi oddelki in s terenom, bomo brez dvoma prišli do pozitivnih rezultatov.

V igri znajo otroci kaj dobro posnemati določene osebe in njih kretnje. V šoli pa je ta igra resna stvar. Zakaj gre nam za to, da predstavljamo ljudi v različnih položajih: kako govorijo, prešeren, presenečen, radoveden, zasmehljiv, usmiljen človek itd. in s kakšnimi sredstvi govorijo in gibov se da to posnemati. Toda varovati se moramo pri tem »gledališke igrice«.

Pa še nekaj o tistem »branju in branju v zboru«.

Tihemu branju bi morali posvečati pažnjo že zaradi tega, ker je tega branja v življenju največ. Učencem dajemo knjige iz šolske knjižnice za branje doma, pa redko preverimo, ali so jih prebrali in kako so brali doma. Domače branje je po večini tiho branje. Kako bo rešil to nalogo učenec, ki se v šoli s tem načinom ni seznanil? Ali čuje učenec sam pri sebi, kakor da bi notranje govoril? Ali vzbujajo vsebina čtiva čustva, vidne in slišne predstave in katere? Vse to učitelj lahko izve, ako vadi tiho branje v šoli in se potem v razgovoru z otroci pouči, kako daleč so se učenci poglabili v obliko in vsebino prebranega. Vsak tiho prebrani sestavek bi morali nato učenci brati glasno. Iz primerjanja obeh načinov branja, bodo učenci spoznali, kaj jim je ob tistem branju ušlo in kakšno napetost vseh duševnih sil, predvsem pažljivost, zahteva tiho branje, ako naj bo res pravo branje. Ako naj učenci pripovedu-

Poleg teh običajnih pripomb bi navedli še nekaj podrobnosti iz nekaterih področij šolstva, ki zavirajo pravilni potek prosvetne statistike. Najbolj izrazit primer za to nam daje popis strokovnih šol, ki se je doslej vršil po dveh linijah, in sicer: a) po ministrstvih za prosveto in b) po pristojnih direkcijah, čeprav je že bilo odločeno, da naj ta popis vrše le ministrstva za prosveto. Toda direkcije so še kar naprej zahtevale statistične podatke direktno od šol, čeprav so z njimi že razpolagala ministrstva za prosveto.

Tako strokovne kot splošno izobraževalne šole so preobremenjene z administrativnim poslom, med katere spada tudi dajanje statističnih poročil. Se vedno se pojavljajo tako imenovani »divji« obrazci, ki jih ni odobrili niti zvezni niti republiški statistični urad. Take obrazce pošilja navadno direktorji ali pa strokovni oddelki ministrstev, pa celo posamezni referenti za osebno uporabo. Zato bi naj vsa ministrstva za prosveto in ministrstva za znanost in kulturo posnemala zgled ministrstva za prosveto LR Hrvatske, ki je po-

stavilo posebno komisijo, čije naloga je, da odobri ali pa zavrne vsako zahtevo po podatkih s terena.

Praksa je pokazala, da tudi odobreni obrazci niso brez nedostatkov. Bili so nejasni in vse preveč komplicirani, da ne omenjamo še stalnega menjavanja teh obrazcev. Kot nedostatek se more imenovati tudi mešanje operativne evidence v obrazcu s čisto statističnimi podatki.

To so samo nekateri vzroki, zaradi katerih so naši dosednji popisi pomanjkljivi.

Svet za znanost in kulturo je te nedostatke ocenil in zato že v decembru lanskega leta sklical konferenco predstavnikov vseh prizadetih republiških ministrstev, na kateri so bili sprejeti važni sklepi z namero, izboljšati statistično službo v prosveti.

Prav bi bilo, ako bi se vsi prosvetni delavci angažirali pri vprašanju prosvetne statistike, da bi tako ta v bodoče bolj služila našim potrebam in da bi končno vendar že tudi prodrlo spoznanje, da brez dobre statistike tudi dobrega načrta ne more biti.

Belopavlovič-Maletić

Glasbena vzgoja učiteljsčnika

(prispevek k diskusiji o reorganizaciji učiteljsčnika)

Po viharjih letih okupacije sem bil med prvimi, ki smo poslušali v našem učiteljsko slovensko besedo. Prvi dve leti študija sta morda zahtevali od nas več sodelovanja pri obnovi kakor temeljitega študijskega dela. Nato pa smo pričeli s temeljitim delom. Brez pretiravanja lahko rečem, da smo mnogo peli, a vendar še premalo, predvsem pa premalo igrali na gosli ali na klavir.

V vseh štirih letih smo se naučili mnogo pesmi, pridobili smo si osnovne glasbene teorije, vse premalo pa so nas uvajali v tehniko vodenja zbora, kar je za nas tako važno. In tako lahko rečem, da smo na tem področju po večini — razen glasbeno nadarjenih — neuki. Takrat nas to ni kdo več kakor motilo, Šele danes čutimo, kaj nam manjka.

Učili smo se tudi igranja na gosli ali na klavir. Naučili smo se pa zelo malo, premalo za učitelja. Zakaj? Spomnim se, kako smo igrali teden za teden iste vaje. Dolgočasili smo se in mučno nam je bilo ob tako počasnem napredovanju. Eni bi želeli naprej, a smo zaradi drugih morali vsi čakati. Kako bi takrat poživili preprosto orkester! Res je, da nam je manjkalo časa, da so bili profesorji pre zaposleni, morda pa bi se vendarle lahko posvetilo več pažnje glasbi. Igranje preprostih narodnih pesmi v orkestru bi nam vzbudilo mnogo več veselja do igranja in bi tako tudi napredovali hitreje. V pomoč bi nam lahko bili od časa do časa violinisti, ki so že pokazali večjo spretnost (na osnovi predhodnega študija) in so imeli pouk posebej, če bi prišli med nas. Njih znanje bi nam dalo ob igranju v orkestru močno oporo in obenem tudi vzpodbudo.

To je en vzrok pomanjkljive glasbene vzgoje. Druga pa moramo iskati v pomanjkanju časa. Na eni strani preobsežni učni načrt z nepotrebno snovjo, a na drugi strani omejenost pri važnih predmetih (metodiki, glasbi itd.). Mnoge ure so tudi odpadle, ker se je smatralo, da so manj važne.

Ob tako pomanjkljivi glasbeni vzgoji, zlasti instrumentalni, smo se znašli mladi učitelji sredi slovenskega ljudstva v slovenski šoli, v kateri se je vedno veliko pelo in se tudi mora veliko peti. Znašli smo se sredi vasi, sredi živahnega družbenega vrvenja in kulturne razgiba-

nosti. Zgrabiti smo morali za delo, poživeti bi morali našo pesem na vasi. A kako?

Sedaj ko se pripravlja reorganizacija učiteljsč, ko se sestavlja nov učni načrt, je potrebno, da podkrepimo važnost glasbene vzgoje. Glasbena vzgoja se namerava okrniti, njena vloga zmanjšati in jo omejiti samo na 1. in 2. letnik. Ako bi se to zgodilo, bi bila storjena velika napaka, ki bi imela težke posledice.

Zanimivo bi bilo vedeti, kako utemeljujejo to svojo namero sestavljalci novega učnega načrta. Rad bi vedel samo eno: Ali so bili kdaj učitelji na naši vasi? Če so bili (kar ne verjamem), si ne morem razlagati njihovega ravnanja, če niso bili, pa naj dovolijo, da govorijo učitelji sami, da govorijo praktiki s stališča svojega dela. Ako bi vprašali vse učitelje na slovenski šoli glede glasbene vzgoje, sem prepričan, da bi se najmanj 99 % izjavilo proti nameravanim spremembam v učnem načrtu. Torej več glasbenega pouka v naši učiteljski.

Koliko veselja in vedrega razpoloženja lahko vnese učitelj v pouk z eno samo pesmico, ki jo zaigra na harmoniki ali gosli! Še iz tako dolgočasnega »vzdušja«, ki tu in tam v razredu vendar prihaja do izraza in bi zaman porabili nešteto besed, ustvari pesem novo vzdušje, ki omogoča delo, razvedri otroke in jih vzpodbuja. Tudi pri pevskem pouku ima učitelj velike težave, ako ne obvlada instrumenta. Kako težko se nauči sam novo pesem. In kako naj šele vodi pionirski pevski zbor, folklorno skupino? Kako naj vodi pevski zbor na vasi?

Zato nikar storiti tega in prikrašiti učiteljsčnika pri glasbeni vzgoji. Čim več glasbe v naši učiteljski, da bodo naši učitelji znali voditi pevsko življenje na vasi, da bodo ohranili med našimi ljudmi naše lepe narodne pesmi, ki tu in tam že tonejo v pozabo, čeprav tako lepo pojo o slovenskem človeku, o slovenski zemlji — domovini.

Zatorej naj sestavljalci novega učnega načrta nustoševajo mnenje učiteljev in ne krčijo pouka glasbe na učiteljskih, ampak ga po možnosti celo razširijo ter mu priznajo mesto, ki mu gre. Naj velja klic za vse učitelje: Več petja in igranja v naši učiteljski!

V—r

niti navajati, zakaj večina učencev že sama ve, kaj bodo delali.

Branje v zboru so doslej pripočeli zato, ker so bili na ta način zaposleni istočasno vsi učenci, saj so tudi slabši imeli v boljših nekako oporo in so si v zboru bolj upali govoriti glasno in razločno. Toda to je samo ena plat. Res pa je tudi, da pri branju v zboru ni kontrole, ali učenec resnično bere in ne premika le ustnice kot bi bral. Prav slabičem z branjem v zboru jemljemo možnost za vsako samostojno delo, branje pa vodijo boljši. Pa jim ni niti zametiti, ako se sami ne potrudijo, da bi brali, saj dosežejo isti učinek lažje. Pa še več razlogov govori proti branju v zboru: individualni ton učencev ubijamo na škodo tona vseh učencev. V zboru ni sicer nemogoče govoriti prirodno, vendar dosežemo to mnogo težje nego pri posamezniku. Zborna branje privede tudi do tako imenovanega šolskega govornega tona, ki se ga nalezijo tudi posamezniki. Ako torej že beremo v zboru, zahtevamo strogo prirodni ton, prirodno govorico.

Ako vse navedeno združim, razločujem lahko pri pouku branja naslednje: govorne vaje, branje učitelja, branje učenca, tiho branje, domače branje, prikazovanje vsebine čtiva z gibi, risbo in barvo.

Z branjem v tesni zvezi je pripovedovanje na pamet ali tako imenovano memoriranje. Izkušnje uče, da znajo

Ob letošnjih občnih zbora

Reorganizacija Sindikata prosvetnih delavcev je povzročila velike spremembe v našem organizacijskem sistemu. Zaradi razformiranja mnogih okrajnih odborov nastajajo večje podružnice, kar pomeni precejšnje organizacijske motnje, ki pa smo jih v glavnem že prebredli.

Občni zbori se vrše sedaj tako, da se izvede istočasno likvidacija starih podružnic in se osnujejo nove.

Članstvo v večini ne ugovarja tem spremembam, je pa pasivno v oceni dela.

V poročilih, ki jih dajejo stari upravni odbori, često ne zasledimo nobenih podatkov o konkretno izvršenem delu. O glavni nalogi po resoluciji III. plenuma CK KPJ: o demokracizaciji našega šolstva, o sproščenosti pri delu, o diskusijah, tolmačenju življenja okoli sebe prosvetni delavci z odbori vred premalo povedo. Videti je, kot da ni prav nobenih problemov, ali pa da so vsi v njih tako zakopani, da jih sploh ne navajajo.

Čeprav smo v II. številki Prosvetnega delavca nakazali našim forumom, o čem naj bi spregovorili na občnih zbora, ne najdemo pravega odmeva v tej smeri.

Resolucija III. plenuma, ki smo jo prosvetni delavci temeljito analizirali na občnih zbora 1. 1950 in od nje veliko pričakovali ter si tudi sami zahtevali na njeni osnovi delo v sindikatu, kljub temu sedaj ni povsod izhodišče za obračun dela v preteklem obdobju.

Kar je sindikat od zgoraj navzdol želel realizirati, ni vse pozitivno rešeno. Najbolj kritično moramo vsakakor oceniti prizadevanost našega članstva glede ideološke in strokovne izpopolnitve. Kljub temu, da imamo že precej dobre prakse, kako dosegati pri študiju uspeh in smo o tem že mnogo razpravljali, moramo ugotoviti, da se mnogi naši člani ideološko ne izpopolnjujejo.

Organizacija strokovnega študija je sicer preživela že več faz, vendar zahteva kvaliteta dela na šolah še večjo pozornost naših forumov pri tem vprašanju.

Opravičila, ki jih navajajo naši forumi zaradi neizpolnjevanja teh dolžnosti do sebe, sindikata in ljudske oblasti, niso zmeraj dovolj tehtna. Res je, da so mnogi naši člani vsestransko zaposleni, vendar zahteva vsakodnevno delo več prizadevanosti za dvig kvalitete, ki jo bomo

dosegli le ob nenehnem izpopolnjevanju.

Menimo, da je vprašanje razbremenitve mnogih naših članov tudi vprašanje pravilnega tolmačenja resolucije III. plenuma. Trditi smemo, da v tej smeri naši forumi niso dovolj vztrajni in odločilni, o čemer pričajo naši občni zbori.

Pomanjkljivo osvetljevanje dejavnosti prosvetnih delavcev ima več vzrokov, med katerimi ni na zadnjem mestu pomanjkljiva evidenca, deloma mogoče tudi skromnost prosvetnih delavcev. Vendar bi morali, ko ocenjujemo delo podružnice, o tem spregovoriti, če se že nečemo oglasiti v tisku z objavljanjem svetlih primerov šolskega in izvenšolskega dela članov.

Vlogo prosvetnega delavca bomo utrdili le, če bomo pri reševanju vzgojnih problemov nenehno iskali vzgojnih delavcev. O tem nam občni zbori ne govorijo, čeprav ugotavljamo ponekod uspešnost roditeljskih sestankov. Resolucija III. plenuma terja od nas več, to je pritegovanje vseh množičnih organizacij k spoznavanju problematike vzgojnega dela in neposredni pomoči.

O izboljšanju materialnih pogojev našega šolstva in prosvetnih delavcev, na čemer je sindikat močno zainteresiran, premalo govorimo in vendar vemo, da smo v preteklem letu marsikaj storili in dosegli.

Osnovno, kar pogrešamo na naših občnih zbora, je živo sodelovanje vsega članstva, ki bi moglo s primeri iz dela in s sugestijami dati novim odborom mnogo dragocenih navodil za bodoče delo.

O zblizanju med prosvetnimi delavci, o medsebojni pomoči, o skrbi za človeka, smo malo slišali. Med vzroki te pomanjkljivosti je prav gotovo tudi raztresenost članstva po obširnem terenu, poleg tega nedvomno tudi premajhna kolektivna in tovariška zavest.

Če hočemo te lastnosti privzgojiti svoji okolici, bi morali biti najprej pri sebi trdni.

Tam, kjer analiza ni bila temeljita, bodo novi odbori podružnic težko pričeli z delom in bodo zato morali iskati pot do članstva, da ga najprej spoznajo in šele potem pristopijo k reševanju najaktualnejših vprašanj.

Šele ko bodo naši sestanki živahniji kot so mnogi dosednji občni zbori, bomo smeli reči, da je resolucija III. plenuma prodrla v vsem svojem bistvu med naše člane.

»Računati pa znam!«

Vili je bil star šest let in pol, ko je pričel hoditi v prvi razred. Ker je njegova mama v službi, je dala dekca v otroški vrtec, da se ne bi potepal. Tudi Vili je bil s tem zadovoljen, saj je prebil v vrtcu vso svojo predšolsko dobo.

Nekaj časa je imel deček pouk dopoldne. Popoldne pa je v vrtcu spisal naloge, ki jo je dobil v šoli. Tudi v vrtcu je Vili dobival naloge. Imel je zvezek, v katerem je včasih dobil že nakazane račune, včasih se jih je izmislil sam. Kadar se je račune sam izmisljal, je šel vedno preko obsega v šoli. Vasil se je tudi v slovenskem jeziku. Vse to je opravljal rad. Mnogokrat je dejal: »Oh, teh par računov!« Včasih je tudi kaj godrnjal, če so drugi pionirji bili že zunaj, vendar je vse, kar mu je bilo ukazano vedno izvršil.

Seveda se ni v vrtcu samo učil. Gledal je lepe mladinske knjige. Nihče mu ni dejal, naj čita. Besede ob lepih slikah so ga mikale in Vili je kmalu dobro čital. Tega je bil zelo vesel. Tudi risal je rad. Ob lepem vremenu ga je bilo polno dvorišče in včasih je tudi katero zagodel.

Učenci skoraj vedno berilo ali pesmi na pamet, če so to nekolikokrat prebrali. Bolje je torej, da se otroci ne uče na pamet po posameznih odstavkih ali kiticah, zakaj prej se nauče, pa tudi trajneje jim ostane v spominu, ako se uče kar celoto. Ob takem učenju na pamet ima učenec mnogo več pripomočkov za zapomnitev. Ko si pomaga z vidnimi in sličnimi občutki, ko pripoveduje na pamet, tekst mu pomaga pri tem značilna oblika, ki jo ima pesem s svojimi slogi ali kratkimi stihom in kiticami in končno se spominja tudi mesta, kjer v knjigi stoji posamezni stih, posamezne kitice, v berilu odstavki. V splošnem se uče učenci na pamet lažje, če sami čitajo, kot če samo poslušajo, ker imajo pri branju mnogo optičnih opor, ki jih pa ni, ako le poslušajo. Otroke moramo učiti, kako se je treba učiti. Naročil sem otrokom, naj se nauče s tihim branjem na pamet in jih potem vprašal, kako so se učili. Po večini so mi odgovorili: vrstico za vrstico. Torej je potrebno, da jim povemo, kako ne se uče, saj je to metoda, ki jo morajo znati predvsem učenci, ki se uče, ne le učitelji.

Kdor goji v razredu branje prirodno, mu bo redkokdaj treba dajati pesmi za učenje na pamet. Z branjem, ob katerem učenci doživljajo, se nauče na pamet navadno mnogo več kot pa če jih k temu vedno silimo.

V šoli so dolgo računali v obsegu prve desetice in Vili je ves nesrečen ternal: »Vedno samo do deset!« Kako vesel je bil, ko so pričeli računati do dvajset. Računal je gladko.

Približevalo se je prvo polletje. Otroci v vrtcu so mnogo govorili o izkazih.

Vili je še vedno pridno računal. Starejši pionirji, ki so mu naloge pregledovali, so največkrat dejali: »Tovarišica, Vili ima zopet vse prav!«

Vili bi rad računal do sto. To je bila njegova velika želja, ki si jo je sam izpolnil zadnji dan prvega polletja. Ta dan je Vili prosto računal v svoj zvezek. Nekako slovesno je sedel k svoji mizi in pričel pisati dolge račune do sto s prištevanjem, odštevanjem in dopolnjevanjem. — Kmalu so pričeli starejši učenci Vilija poslušati in tudi sama sem ga tiho občudovala. Računal je še dalje in otroci vsi vprek okrog njegove in moje mize: »Tovarišica, ampak Vili pa zna. Gotovo bo imel računstvo odlično!«

Ta dan je Vili res računal tako, da bi ga vsak občudoval. Občudoval bi fantiča, ki je šele mesec dni po prvem polletju izpolnil sedmo leto.

V času zimskih počitnic je bil Vili doma. Nekega dne sem ga srečala na cesti z njegovo mamo. Govorila mi sva o izkazu. Dejala je: »Vedenje ima prav dobro.« »Kaj pa računstvo?« sem vprašala. »Tudi prav dobro«, sem zvedela.

Vili, ki je ob redu za vedenje precej zardel, ker se je pač zavedal svojih muhavosti, me je sedaj pogledal, pogledal globoko in dejal: »Računati pa znam!« Nisem se takoj znašla. Otrok me je še vedno gledal.

»Vili, v vrtcu si nis tako računal, v šoli mogoče nisi dobro računal, v šoli mogoče nisi dobro računal, v šoli mogoče nisi dobro računal, v šoli mogoče nisi dobro računal.«

Otrok je bil brez dvoma razočaran. Kaj se je dogajalo v njem? Ali bo še rad računal? Mogoče je izgubil veselje. Zelo me zanima, kako bo v drugem polletju.

Se je Viliju zgodila krivica? Najbrž ga druga tovarišica ni dovolj poznala, ko je učenec redovala. Kaj si je mislil deček?

Mnogokrat sem že poslušala pogovore staršev ali otrok, ki so se vrteli okrog krivic učiteljev odnosno profesorjev pri redovanju. Včasih so te govorice brez podlage, včasih pa povsem resnične.

Biti vzgojitelj ni lahko! Biti enak do vseh otrok je zelo lepo in to bi morala biti lastnost vsakega vzgojitelja. Žal pa jih je še mnogo, ki gledajo bolj na starše otrok in so jim dobrodošle tudi naturalije in še marsikaj. Vsak naj bi se izprašal vest.

Skrvarica Marica

O učnem načrtu za ruski jezik

v višjih razredih gimnazije

Da uspehi pri pouku ruskega jezika niso zadovoljivi, so poleg vzrokov politične narave iz zadnjega časa vzroki tudi v pomanjkljivi strokovni in metodski pripravljenosti učiteljev ruskega jezika, v pomanjkanju primernih učbenikov, veliko krivde pa leži tudi na sedanjem učnem načrtu. Vse te nevednosti izvirajo v glavnem iz tega, ker ruski jezik kot učni predmet nima tradicije, ker so učitelji brez potrebnih izkušenj, saj je bil ruski jezik uveden v srednje šole kot obvezen učni predmet šele v novi Jugoslaviji, torej pred dobrimi petimi leti.

Ves proces pouka tujega jezika od najnižje do najvišje stopnje mora biti organiziran tako, da si bo dijak ob branju ter najrazličnejših govornih in pismenih vajah sistematično pridobil jezikovno znanje, si postopoma bogatil besedni zaklad, si pridobil spretnost razumeti, kar sliši ali sam prebere, ter spretnost, da svoje misli v tujem jeziku tudi pove in napiše — vse to v fonetskem, morfološkem in sintaktičnem pogledu pravilno. Morda se pri poučevanju ruskega jezika še bolj kot pri drugih predmetih izraža potreba po zaporednosti v posredovanju znanja dijakom. Prav tu pa smo pri poučevanju v višjih razredih pri ruskem jeziku naleteli na velike težave. Oglejmo si jih nekoliko pobliže.

Ker za proučevanje ruske književnosti do nedavnega nismo imeli primernega učbenika, so si profesorji v veliki večini pomagali s sovjetskimi učbeniki za 8.-10. razred njihovih srednjih šol ali s srbskim prevodom tega dela, ali pa še kako drugače. Tako obravnavanje ruske književnosti v vsebinskem pogledu nikakor ni bilo enotno, prav tako ne glede na obseg in globino. Nekateri profesorji so šli preveč široko, celo tako daleč, da so se ure ruskega jezika spremenile v pravo literarno zgodovino z mnogo nepotrebnimi podrobnostmi, drugi pa so se življenja in dela pisateljev komaj dotaknili. Zunanja oblika dela v razredu je bilo v glavnem narekovanje: pripravljeno snov je profesor dijakom narekoval. Ker delajo dijaki pri tem težke napake, tako da v njih zvezkih kar mrholi pravopisnih in pomenjskih napak, je tak način kajpada njih znanju samo v škodo. Zato so drugi profesorji ob tej pomanjkljivosti skušali pomagati tako, da so snov sami pisali na tablo ali pa so jo pod njihovim nadzorom pisali posamezni dijaki. Tudi tako nismo obravnavali dijakov napak, saj nekateri spravi pomanjkljivega znanja tudi prepisati ne znajo brez napake. Z obema načinoma smo dijake navajali k nesamostojnosti in ker nismo popravljali njihovih zvezkov, smo s takšnim delom le utrjevali napake. Pa tudi to, da so se narekovanje snovi dijaki od ure do ure učili na pamet, ni kdo ve kako posebno obogatilo njihovega jezikovnega znanja.

Z novim učbenikom so dobili dijaki prepotreben učni pripomoček in je zamudno in neplodno narekovanje snovi odpadlo. Vendar se položaj ni znatno izboljšal in to zlasti v prvih dveh razredih višje gimnazije.

Po sedanjem učnem načrtu, ki velja za višje razrede od 1948 dalje še vse do danes, začnemo v 4. razredu proučevati ljudsko pesništvo; spoznavanje pravljic in pesmi poteka v glavnem še dovolj dobro. V 5. razredu je z ljudskim pesništvom treba nadaljevati in predelati biline, poleg tega pa še »Slovo o polku Igoreve«, brati izbrane odlomke iz ruskih letopisov in zgodovinskih povesti, bežno pregledati književnost 18. stoletja s kratko označbo dobe in književnosti ter prebrati krajše in lažje(!!) odlomke Lomonosova, Deržavina, Fonvizina in Radiševa. Naj se pri obravnavanju vsega tega še tako zelo omejimo, z znanjem, ki ga prinese pov-

prečen dijak iz 4. razr. tem tekstom ne more biti kos. In to ne samo danes, ko je znanje dijakov iz objektivnih in subjektivnih razlogov ponekod še zelo pomanjkljivo in nenakomerno. Za razumevanje bilin in »Slova«, pa čeprav prevedenih v današnji knjižni jezik, je potrebno ne samo temeljito znanje ruskega jezika, temveč tudi ruske zgodovine, ruskega življenja tiste dobe, ki jo obravnavajo omenjena dela. Razumevanje otežkoča nadalje nenavadno pesniško izražanje (neobičajni tropi, zlasti posebitve, bogastvo hiperbol in simbolov itd.). Nepoznanje družbenih, političnih in kulturnih razmer ovira dijake 5. razreda pri razumevanju odlomkov iz del pisateljev, pesnikov in dramatikov 18. stoletja, za katere je značilna svojevrsna klasicistična nabreklost v stilu in jeziku, obilica cerkvenoslovanskih izrazov, v pesniških delih pa tudi nenavaden besedni red. In kaj naj koristi našemu dijaku, ki si pridobiva šele temeljno znanje ruskega jezika, kopica starih, danes nerabnih cerkvenoslovanskih besedi in obratov! Samo to, da se pri svojem, dokaj skromnem znanju ne znajde in da v živ razgovorni jezik vpleta knjižne, zastarele izraze, ali besede, ki imajo danes drugačen pomen itd. Če upoštevamo pri tem še interese mladega doraščajočega človeka, ki se po stopnji svojega duhovnega razvoja v teh letih ne more izživljati v branju vsebinsko in jezikovno odmaknjenih in zaradi tega nerazumljivih tekstov — dolgovetne in ne dosegled. raztegnjene retorike, pesmi, ki so po obliki prej rimana proza, po vsebini pa abstraktne, napihnjene hvalnice vladarjem in drugim imenitnikom — smo v glavnem izpraznili vse usodne pomanjkljivosti, ki izvirajo iz sedaj veljavnega učnega načrta za ruski jezik v višjih razredih. Saj res ni mogoče pričakovati, da bi profesor na ta način dosegel izobrazbene naloge svojega predmeta, da o vzgojnih sploh ne govorimo. Nujno je tudi, da postane pouk suhoparen in formalističen, muka za profesorja in dijaka, ker seveda ne more ostati brez posledic za uspeh.

Iz tega je samo en izhod. Slovenski profesorji ruskega jezika iz Ljubljane smo se že leta 1948, ko smo pripravljali predlog za sedanjí učni načrt, navduševali za to, da bi se ruska književnost sistematično začela poučevati v 6. razredu, to se pravi, po petih letih učenja ruskega jezika, v 4. in 5. razredu pa naj bi si dijaki ob ustreznih jezikovnih vajah predvsem množili besedni zaklad z vseh področij gospodarskega, političnega in kulturnega življenja, kakor si tudi sicer razširjali in poglobljali znanje jezika, zlasti v pogledu slovnice. Tako bi dobili trden temelj za nadaljnji študij ruskega jezika in s tem tudi ruske književnosti.

Dosedanja praksa pri poučevanju književnosti v višjih razredih nam je pokazala, da moramo danes iti še za korak dalje. Spricho težav, v zvezi z obravnavanjem najstarejših ruske književnosti, ki sem jih omenil že prej, se mi čedalje bolj vsiljuje misel, da je vsako mehanično presajanje učnega načrta za književnost iz sovjetskih razmer v našo stvarnost, pa čeprav v skrajnem obsegu, brez upoštevanja zmogljivosti dijakov in tudi naših potreb, ne samo pogrešno, temveč naravnost kvarno. Marsikaj, kar je sicer ruskemu človeku za njegovo splošno izobrazbo s področja ruske književnosti potrebno, lahko brez vsake škode pogreša naš dijak. Rusi so po pravici ponosni na svoje »Slovo o polku Igoreve«, saj je to najstarejši spomenik take vrste pri Slovanih. Tudi letopisi in drugi teksti

zanje negotove, morda usodne okoliščine, kamor odhajajo!

Mladi pedagogi so stopili na cesto in življenje jih je vključilo vase z vso svojo zahtevnostjo. Prejeli so dekrete in so šli med otroke. Mnogi so morali v hribe, na eno- ali dvo-razrednice, na slabo organizirane šole, drugi zopet so imeli »srečo«, da so prišli v trge ali večja naselja, celo v mesta, na višje organizirane šole, z ugodnimi življenjskimi in šolskimi pogoji. Zasedoval sem njih življenje in delo, nešteto krat sem bil pri njih v mislih na obisku. Oni v ugodnejših pogojih so laže študirali, v razveseljivem roku opravljali izpite, napredovali so, mnogi opravili že strokovni izpit, več jih že uspešno študira na VPS, in vsi so bolj ali manj »možje na svojih mestih«. Hribovcem je potekalo življenje težje, mnogi niso imeli niti kvalificirane učne moči za šolskega upravitelja, ki bi skrbel za njih pedagoški razvoj. Od nešteti težavah — od pomanjkljivih življenjskih pogojev do zanemarjanja lastnega duševnega napredka — so se razdajali. Ostala pa jim je, to sem videl, vedrina, optimizem, vera v lepšo bodočnost...

Pogledal sem na njih težko pot, skušam jih razumeti, rad bi jim pomagal. Vsem, ki še niso dosegli cilja...

A. P.

vse do 18. stol. pomenijo Rusu dragoceno kulturno dediščino, ki jo seveda mora poznati vsak ruski izobraženec. Res je tudi, da je bil n. pr. Sumarokov v svojem času zelo slavljen pisatelj in da so Lomonosov, Deržavin, Fonvizin, Radišev, Zukovski itd. za razvoj ruske kulture velikega pomena, drži tudi, da »brez Deržavina, Zukovskega, Batjuškova ne bi bilo Puškina«, kakor je neke zapisal Belinski, resnične pa so tudi te njegove besede: »To še ni poezija, temveč le težnja k poeziji!« Seveda pa mora to najstarejšo književnost poznati učitelj ali profesor ruskega jezika, ki se bo seznanil s tem na Višji pedagoški šoli ali univerzi, ali pa iz knjig.

Ali ne bi potemtakem kazalo vso književnost za 4. in 5. razred iz učnega načrta enostavno izpustiti in začeti s sistematičnim obravnavanjem ruske književnosti v 6. razredu? Tu pa bi se uvodoma prav na kratko, v bežnih obrisih dotaknili najstarejše književnosti in z nekaj besedami označili književnost 18. stoletja, nato pa prešli na obravnavanje in branje Krilova itd. Morda bi kazalo izpustiti tudi branje Gribojedova, ki je tudi za to stopnjo še zelo trd oreh?

V 7. razredu bi bilo treba obdelati tudi Dostojevskega, ki ga sedanjí učni načrt ne upošteva. Ugovor, da dela Dostojevskega ne vplivajo vzgojno, sicer več ali manj drži. Ker pa uživa Dostojevski poleg Tolstaja od vseh ruskih pisateljev po vsem svetu največji sloves še danes in imamo vsa njegova odličnejša dela v dobrih prevodih na razpolago tudi pri nas, ga je tudi v razredu treba označiti, se pogovoriti z dijaki o njegovih največjih delih in mu dati mesto, ki mu s stališča našega gledanja na svet in književnost gre. Da pa snov 7. razreda ne bi preveč narasla, bi bilo dobro premakniti Tolstaja, Ščedrina in Čehova v naslednji razred. Zato bi pa bilo treba nekoliko spremeniti snov 8. razreda, to se pravi, jo nekoliko skrajšati. To pa ne samo zaradi tega, ker se nekateri navedeni pesniki in pisatelji iz najnovejših dobe v umetniškem pogledu niti zdaleč ne morejo meriti z ruskimi klasiki 19. in začetka 20. stoletja, marveč tudi v idejnem pogledu ne pomenijo toliko, kot jim to pripisuje najnovejša sovjetska književna zgodovina, zlasti še, ker so se mnogi od njih spustili na spolzka tla laži in obrekovanja Titove Jugoslavije. Pa tudi v primerj z obsegom,

Učni načrti

Ker je problem učnih načrtov pogosto na dnevnem redu naših pedagoških posvetov, naj posvetim nekaj besed vprašanju o razmerju učiteljevega dela do besedila učnega načrta, zlasti še, ker pri proučevanju šolske problematike slišimo večkrat očitke, da so učni načrti preobsežni.

Učni načrti vsebujejo gradivo, ki ga mora učitelj v šolskem letu obdelati tako, da ga učenci obvladajo v skladu s smotri pouka. Besedilo je učitelju kašipat pri njegovem delu, razvojna stopnja učenca, njegovo pojmovno obzorje pa merilo pri obliki in metodi dela. Če tako gledamo na učne načrte, ne moremo govoriti o preobsežnosti, četudi je besedilo učnega načrta ponekod bolj gostobesedno. Očitek neustreznosti ne velja za besedilo, pač pa nosi pečat te trditve učiteljevo delo.

Kakšno naj bo besedilo učnega načrta? Če odgovorjamo na vprašanje z mislijo na začetnika, bomo dali prednost izčrpnemu besedilu; takšno besedilo opozarja predavatelje tudi na posebno važne momente obravnavanega gradiva, n. pr. pri padavinah, snegu na pomen snežne odeje, pri enačbah na ekvivalenco enačb itd. Zato se pri pravilnem tolmačenju besedila pojavlja vprašanje, kaj predstavlja vsebino samostojne učne enote na določeni stopnji. Povsem napačno bi bilo n. pr. v 4. razredu osnovne šole obravnavati električno iskro, napetost toka kot samostojno učno enoto. Ob pomanjkanju ustrezne literature za osnovne šole učitelji kaj radi uporabljajo učbenike za višjo stopnjo (gimnazijo) in pri posredovanju tega gradiva mladini pozabljajo na učenca in na to, kaj mora učenec vedeti, kaj ga zanima in kaj lahko razume. Če pregledujemo v 3. in 4. razredu osnovne šole ali tudi v nižjih razredih gimnazije zvezke, vidimo večkrat, da obdelano gradivo presega zmogljivost učenca in tudi okvir učnega načrta. Učenec se uči besedila na pamet, odgovarja na določena vprašanja, njegovo znanje pa je le formalno, nekritično.

Naslonitev šolskega dela predvsem na učbenik in ne na učni načrt je napačna praksa, ki ima lahko za posledico uhajanje preko učnega načrta tako po vsebini kot po obsegu; pri starejših izdajah učbenikov pa celo na področja, ki ne spadajo v okvir načrta. Zato pa je sestava podrobnega učnega načrta osrednji

v katerem obravnavamo klasično književnost, bi zadostovalo, če bi predelali Gorkega, Majakovskega, A. Tolstaja in Solohova. (To pa seveda še ne pomeni, da dobrih in naših stvarnosti ustrežajočih tekstov ne bi uporabili že v vadnicah za nižje razrede ali v čitanki za 5. razred.) Prav tako pa bi se šele v 8. razredu lahko lotili tudi obravnavanja bilin, medtem ko so ljudske pesmi, zlasti pa še ljudske pravljice zelo zaželeno berilo v nižjih razredih; v zvezi z bilinami bi lahko na kratko označili tudi ljudsko pesništvo nasploh.

V skladu z gornjimi izvajanjmi bi se morala spremeniti tudi ureditev učbenikov, zlasti čitank za višje razrede. Poleg vadnic za nižje razrede bomo v 5. razredu potrebovali čitanko, ki bo ob literarnih sestavkih v vezani in nevezani besedi ruskih klasikov in sodobnih pisateljev zajemala snov še z vseh panog gospodarstva, tehnike, znanosti, s področja političnega in družbenega življenja, kulturnega dogajanja itd. in vse to ne samo iz ruskega sovjetskega življenja, temveč tudi važna in aktualna vprašanja o graditvi socializma pri nas. Za 6., 7. in 8. razred pa bi morali dobiti literarno čitanko, ki naj bi nudila bogat izbor najboljših del ali odlomkov, značilnih za posameznega literarnega ustvarjalca v idejnem in umetniškem pogledu. Jasno pa je, da bi starostni stopnji primerna dela zlasti iz klasikov morale vsebovati tudi vadnice za nižje razrede; isto velja tudi za ljudsko pesništvo razen bilin. Prav tako bi bilo v vadnicah za nižje razrede treba upoštevati manjše pesnike in pisatelje, ki jih pri književnosti v višjih razredih sicer ne bomo obravnavali, imajo pa lahek in razumljiv način pisanja ali pa so primerni zaradi svoje vsebine.

Če bi se popravili ali ponekod celo izpustili odstavke »Domače čtivo«, saj naštetih del ne morejo dobiti niti profesorji kaj šele dijaki, bi predlagane izpremembe učnega načrta za višje razrede, ki pomenijo znatno olajšavo za 4. in 5. razred gimnazij, mnogo pripomogle, da bi pouk ruskega jezika v gimnaziji bolje ustrezal svojemu smotru. Čeprav je književnost na prvi pogled nekoliko okrnjena, pa bi, v celoti vzeto, prišla novejša, to je umetniško in idejno najpomembnejša književnost 19. in prve polovice 20. stol., mnogo bolj do veljave, ker bi se je dijaki lotili z večjim jezikovnim znanjem in zato tudi z večjo poglobljenostjo. Še prav posebno bi s tem dosegli večji poudarek idejne plati ruske književnosti, ki bi tako postala važen vzgojni činitelj v celotnem sestavu vzgoje socialističnega človeka pri nas.

Le preberite...

Ne samo naši znanstveniki in kulturni delavci, tudi študenti naših visokih šol so deležni Prešernovih nagrad. Z neski, ki sorazmerno niso majhni (5000–10.000 din), nagrajuje rektorat najboljša študentska samostojna dela v minulem letu. Kar pa nas danes predvsem zanima, je odziv študentov na ta razpis. Število dvajset predstavljaja namreč že kar veliko udeležbo! Če pomislimo, da imajo ljubljanske visoke šole (Univerza, MVS, TVŠ) nad 5000 slušateljev, ki se naj bi po učnem smotru visokih šol vsi uvajali tudi v samostojno znanstveno delo ne pa samo po skriptah pripravljali za izpite, je ugotovitev porazna. Najbolj porazna pa je ugotovitev, da tisti oddelek, ki na naši univerzi kot edini v svetu goji slovenistiko, med nagrajenci sploh ni zastopan. Niti ena tema ni bila oddana (kaj šele nagrada), ki bi obravnavala nam najbližje snov: slovenski jezik ali slovensko literarno preteklost. In pri tem je to številčno daleč najmočnejši oddelek naše filozofske fakultete. Zalostna nam majka, ako v vsej tej slavistični generaciji ni nikogar, ki bi imel voljo in sposobnost za znanstveno delo! Ali pa so le profesorji pozabili, da spada k poklicu akademskega učitelja tudi osebno mentorstvo?

Kdor ni bil na letošnji Prešernovi proslavi dne 7. februarja v veliki unijski dvorani v Ljubljani, na katero je vabilo Ministrstvo za znanost in kulturo LRS, si naj ogleda vsaj fotografijo s te proslave. Objavljajo je Slovenski poročevalec v svoji 33. številki dne 8. februarja. Ugotovil bo, koliko lepše in izraziteje so za take slavnostne prilike dekorirane celo naše šolske učilnice ali pa dvoranice na podeželju. Vsaj meni se ni še pripetilo, da bi tam naletel na tako brezskrbno razvešeno draperijo, na zveržen in viugav kolobar, ki naj bi menda predstavljal venec, na miniaturni kipec sredi takega ogromnega »kroga«, v njem tako brezupno izgubljenega, da ga bo sedaj opozorjeni bralec moral na fotografiji poskušati s povečevalnim steklom, niti ne na tako pomanjkljivo barvno skladnost ozadja, črk, venca in traku...

☆

Na osnovni šoli v Postojni bi v eni učilnici morali ob deževnem vremenu šolarji imeti razpote dežnike — vode se v razredu nabere nekaj centimetrov visoko. Ze nekatere komisije so ugotovljale uničevanje ljudske imovine, videti pa je, da bo morala šola popreje razpasti, preden bo na razpolago kredit za popravilo.

»Zastava in prt«, je povsem upravičeno upotvil zastopnik okrajnega sveta za prosveto in kulturo, ko je prišel na ustanovni občni zbor SUP v Postojni, kjer so, menda zaradi večje dekorativnosti, razgrnili po predsedniški mizi našo ljudsko zastavo.

Prosvetni delavci Postojne, ki se hranijo v menzi, pravijo, da komaj še vedo, da jedo — pa se nad upravo niti pritoževati ne smejo, saj ji vsak mesec zaradi nerednega prejemanja plač dolgujejo hranarino skoraj za ves mesec nazaj in so zadovoljni, da jih uprava brez plačanih obrokov sploh trpi.

☆

Sportni klub Murska Sobota je na predlog neklih poedincev brez potrebne premisleka izpremenil ime društva v SK Mura. Z imenom SK Mura je zvezana vsa šovinistična madžarska irendenta v bivši Jugoslaviji. Vodstvo tega kluba je pod športno firmo kamufliralo špijsko službo za Madžarsko, bilo je seveda tudi aktivno udeleženo v akcijah proti NOB in je zakrivilo žrtve v oktobru 1944. Obnavljanje tega imena je kruta žalitev padlih žrtvev. Ali ga je zakrivila samo apolitičnost soboških športnikov?

vtise in uspehe ter iščem novih poti za izboljšanje kvalitete. Učitelj tudi ne bo nikoli v zadregi, kaj naj v razredu dela, nikoli ne bo tratil časa tam, kjer ga ni treba.

Sestava učnih načrtov naj bo v osnutku individualna. Pri izpopolnjevanju pa je potrebno sodelovanje vseh, ki kakor koli strokovno posegajo drug drugemu na področje; to velja zlasti za sorodne predmete. S koordinacijo dela prihranimo čas, da istih pojmov večkrat ne razlagamo, da osnovni pojem razložijo strokovnjaki. S takim sodelovanjem se naj uspešneje borimo zoper formalizem.

Prepisovanje podrobnih učnih načrtov, četudi jih je sestavil dober strokovnjak, ne rodi uspešnega dela. Novincem je treba tu pomagati z nasveti, s prikazovanjem problematike pouka v razredu in ga tako pripraviti k samostojnosti.

Za zaključek našega razglabljanja moremo reči, da vsebuje kalitvetnega dela in jamči za uspeh le skrbno sestavljen, vsestransko proučen podroben učni načrt, ki je naslonjen na učenčevo pojmovno obzorje.

Z. J.

Dela predmetnih aktivov v krškem okraju

Uvedba predmetnih aktivov je brez dvoma koristna in pametna zamisel, saj je v strokovnem in ideološkem pogledu še dokaj vrzeli med pedagoškimi delavci. Mogočen razmah novih nižjih gimnazij je namreč na peščelju nujno zrevolucioniral učiteljsko, od katerega nova socialistična praksa kategorično zahteva vedno več znanja in študija. Ker so se mnogi prosvetni delavci z osnovnih šol morali preusmeriti na delo v sedemletkah odnosno novih nižjih gimnazijah, imajo spričo tega dejstva predmetni aktivni še svoj poseben raison d'être.

V krškem okraju je zajetih v devetih skupinah predmetnih aktivov okoli sto prosvetnih delavcev, in sicer iz nižjih gimnazij na Bizeljskem, v Sv. Petru, Globokem, Arčah, Dobovi, Cerkljah, Veliki Dolini, Kostanjevici, Raki, Leskovcu, Krškem, Senovem, Sevnici in popolni gimnaziji v Brežicah. Od naštetih šol je devet nižjih gimnazij z vsemi tremi razredi, štirje zavodi pa imajo samo prvi in drugi razred gimnazije. Vse omenjene ustanove povezuje v svojih predmetnih aktivih brežiški zavod, ki je edina popolna gimnazija v krškem okraju. Predmetne aktivne v slovensčini, ruščini, francoščini, zgodovini, zemljepisu, fiziki, matematiki, kemiji in prirodoznanosti vodijo profesorji-strokovnjaki. Da bi dale konferenčne teh predmetnih aktivov fiktivni prenos vseh vprašanj, ki težijo našega pedagoškega pionirja na novih podeželskih nižjih gimnazijah, smo naprosili hospitante, naj sami nakažejo strokovno, didaktično in politično-ideološko problematiko, odnosno, naj nas predhodno pisмено obvesti o tematici, s katero naj bi se spoprijeli ob naslednjem sestanku predmetnega aktivna.

Dnevni red takšne pedagoške konference je vseboval slej ko prej kratek resorni referat, ki je načelno in v shematični obliki pregledal določeno noviteto v posamezni znanstveni disciplini, ali pa vprašanja s

poprišča praktičnega pedagoškega dejanja in nehanja, temu je sledil nato običajen nastop v razredu nižje in višje gimnazije, nato je prišla na vrsto kritična analiza absolviranih metodskih enot, kot epilog pa ogled kabinetov, učil, šolskih nalog ter razredne administracije.

V razgovoru o izvajanju učnega načrta ter strokovno-didaktičnih postopkov pri obdelavi konkretne učne enote, zlasti pa težjih poglavij v določenem učivu, se je na vsakem aktivu vsem članom spontano razvejal jezik in prišlo je do bogatih izmenjav misli. Predvsem se je pokazala umetnost takšnih aktivov pri mlajših tovariših, ki poučujejo na nižjih gimnazijah in še študirajo na višji pedagoški šoli. Sproženih je bilo nešteto perečih problemov v zvezi z načinom predelave učnega načrta, ko smo izluščili jedro, ločili važno od nevažnega. Z ozirom na pomanjkanje učbenikov so bili omenjeni razgovori naravnost hvaležen perspektivni napotek nestrokovnjakom, ki jim dela največ težav prav izbira snovi v smislu učnega programa. Hkrati so nekateri aktivisti reševali tudi konkretna vprašanja, ko je n. pr. vodja aktivna obrazložil ter prikazal, kako je treba izvajati posamezne matematične in fizikalne naloge ter formule; tako je lepo prišel do izraza znani Leninov pedagoški trizom. — Diskutanti so skoro v vseh aktivih izrazili željo, da bi radi videli na učnih nastopih, koliko in kako je bilo predelano predpisano učivo, nekateri aktivisti pa so se hoteli seznaniti z metodskimi prijemi naših profesorjev. Obojim je bilo ugodno.

Skoro na slehernem aktivu je bila prikazana učna enota ne samo v razredih nižje gimnazije, temveč tudi — po želji članov aktivna v oddelkih višje gimnazije. Diskusija je po končanih učnih nastopih osvetlila strokovno-ideološko ter pedagoško-metodsko stran učnega procesa, pedagoškega akta, ter v precej ob-

jektivni luči podala analizo celotnega pedagoškega dogajanja. Nekateri tovariši so stvar ponekod tudi globlje teoretično pretresli ter nanizali svoja mišljenja v kritični formi, kar je brez dvoma koristilo vsem udeležencem — tako hospitantom kot tudi nastopajočim profesorjem. Iz razpravljanja in osebnih mnenj je bilo razvidno, da je znanje dijakov razmeroma dobro, zlasti pa so bili zadovoljni z odgovori prvošolcev, kjer ni bilo pričakovati tolikšnih uspehov in tolikšne dinamike razreda kot celote. Rekapitulacija predelane učne materije je bila zgornja priča, da se da marsikaj doseči tudi pri slabem materialu, če ga oblikuje dober strokovnjak in več pedagog. Neizpodbitno dejstvo pa je, da splošno didaktičen in vzgojen polet razreda zavirajo tisti dijaki, ki jim gimnazija pomeni le čakalnico, v kateri žele prezimiti in z veseljem dočakati pomlad osvobojenja — zaključek svojega obveznega šolanja. V splošno korist skupnosti in šol sami pa bi bilo, da se ta problem na nek način radikalno reši. Resolucija III. plenarnega zasedanja CK KPJ v dovolj jasnem jeziku izpričuje ter poudarja non multa, sed multum! Mnenje mnogih prosvetnih delavcev — da bi namreč takšne dijake ob poljetju ali pa še poprej poslali nazaj v matično šolo — ni slabo utemeljeno, kajti še tolikšen napor vseh učiteljev duševnih ter telesnih sil pri posameznem pedagoškem aktu postane absolutno iluzoren in ničev, če dijak ob pozivu točno vstane in z olimpijsko mirnostjo pravi, da se sploh ni učil in ničesar ne zna.

Po bolj ali manj praktično-teoretičnem delu delovnega programa določenega predmetnega aktivna so si »aktivisti« ogleli vse zbirke ter razpravljali o uporabi nekaterih učil in pomagali. Takšen izprehod po naših kabinetih je nudil tovarišem približno sliko, vpogled, kako naj bi bil opremljen in negovan kabinet. — Lingvisti ter matematiki pa so si še ogledali tematično in količinsko zahtevnost pri šolskih nalogah, ki predstavljajo marsikakšno začetniku trd oreh preizkušnje. Prav tako je bilo govora tudi o metodah korrigiranja ter klasificiranja lingvističnih ter matematičnih šolskih nalog ter vaj. Mnogi so se nadalje zanimali tudi za področja šolske in razredne administracije in podobno.

Vsi udeleženci predmetnih aktivov pa so izrazili posebno zadovoljstvo nad celotnim »potekom« dela in se domeni, da bodo sestanki in nastopi tudi na podeželskih gimnazijah, kjer bodo prikazali svoje uspehe tamkajšnji pedagoški delavci.

V. M. •

Upravnim odborom, finančnim nadzorstvom in blagajnikom podružnic

Naslednja vprašanja veljajo vsem naslovljencem, ker so ti po pravilniku o finančnem poslovanju odgovorni za pravilno delo po njem:

1. Osnova za plačanje članarine.
CU-SUPJ je z dopisom št. 226 z dne 14. II. 1951 sporočila, da je v našem sindikatu osnova za plačanje članarine naslednja: »Osnovna plača, funkcijska in osebna doklada, doklada za težja službena mesta in honorarji od ure. Na honorar se plača članarina le takrat, kadar je stalen, t. j. kadar se prejema vsak mesec, kakor je to pri profesorjih in predmetnih učiteljih, ki imajo vsak mesec honorarne ure, čeprav ne vedno isto število. N. pr.: v januarju, ko poučujejo le do 15., bodo imeli manjši honorar, kakor v drugih mesecih, zato plačajo v februarju članarino na plačo in honorar iz januarja, v marcu na plačo in honorar v februarju itd.

Na honorarje, ki niso stalni, se ne plača članarina, n. pr. pri poučevanju nekaj ur v kakem tečaju ali seminarju, honorar, ki se prejme za članke, objavljene v kakem listu ali časopisu i. pod.

Podružnice naj pri vseh vplačili posledje točno upoštevajo to navodilo. Za vplačila v marcu naj takoj naroče eventualno potrebne znakme.

2. Znakme za II. četrtletje naročite najkasneje do 15. marca t. l. —

Naročila naj bodo v skladu s plačilnimi razredi po pravilniku o finančnem poslovanju (glej prilogo »Del. enotnosti« od 24. novembra 1950).

Blagajniki, pazite! Zaključuje vse mesečno blagajniško poslovanje vedno zadnjega dne v dotičnem mesecu, kajti vse poslovanje (tudi z znamkicami in s pobiranjem članarine) se nanaša le na poslovanje v mesecu in ne za mesec. Vsak drugačen postopek vam dela zmedo, iz katere se težko izkopljete.

Vsem! Preglejte in proučite poslovniki o finančnem poslovanju, fin. nadzorstva pa naj poslovanje vestno nadzorujejo.

5. Se vedno niso poravnani obračuni za letovanja 1950 pri MO Celje, MO Maribor, Gorica, Jesenice, Tolmin, oziroma Lucija (deloma), Črnomelj (deloma), Ilirska Bistrica (deloma), Slov. Bistrica (deloma). Uredite vendar ta odplačila s svojimi člani, oziroma jih sami uredite in razpravljajte sami z njimi. RO ne more dopustiti, da bi prišli v novo sezono z neporavnanimi starimi obveznostmi.

6. Končno še opomin vsem, ki so prejeli brošuro »Pedagoški kongres«, naj poravnajo svoj dolg, kajti RO do zdaj ni dobil povrnjenih niti polovico stroškov.

RO - SUP

O ŠOLSKIH GLASBENIH IZDAJAH

Ob pregledu založniškega dela Državne založbe Slovenije na področju učbenikov moramo opozoriti učiteljsko osnovnih in srednjih šol na glasbene izdaje, za katere skrbi ta založba. Tu in tam slišiš, da je skrb za te vrste literaturo premajhna, očitek ne drži.

Za osnovne šole sta izšli dve pesmarici »Zapojmo« (za 1. in 2. razred) in »Igraj kolce« (za 3. in 4. razred). V zbirki Pokrajinskih pesmaric je izšla zbirka »Njav čez izaro«, ki obsega izbor koroških pesmi — uredil jo je France Marolt, — in pesmarica »Igraj kolce«, ki obsega belokranjske pesmi, katere je zbral Matija Tomc. Obe pesmarici, kakor ta zbirka sploh, sta namenjeni šolam in so pesmi temu primerno prirejene. Teh pesmaric ima DZS še dokaj na zalogi. V pripravi pa so še nove pesmarice: skupni zvezek gorenjskih in dolenskih pesmi ter zvezek štajerskih in zvezek primorskih ljudskih pesmi. Sicer ni odvisno izdajanje odn. nadaljevanje te zbirke le od zadostne prodaje ali celo hitre razprodaje razmeroma velikih naklad (po 5000

izvodov), vendar pa mora založnica nekoliko upoštevati tudi to dejstvo. Razen teh pesmaric pa ima Državna založba še vedno na zalogi naslednje izdaje: Tri zbirke Rista Savina (Pet mladinskih zborov. Dva otroška zbori in Pet Zupančičevih mladinskih pesmi), zbirko »Polčki« od Matije Bravničarja, mladinske pesmi Karla Jeraja, L. M. Škerjanca, Slavka Miheliča, Danila Svare in tudi drugih. Prav tako moramo opozoriti še na nekaj drugih izdaj, po katerih naše šole premalo segajo. To so »Pesmi za predšolsko dobo« in zbirka »Pesem najmlajšim — Biba leze« bo uredila Vida Jerajeva. Obe ti zbirki vsebujejo pesmi, ki so primerne tudi za osnovne šole.

Za pionirske nastope je DZS izdala zbirko »Mladinska pevsko-plesna suita za mladinski zbor«, ki jo je priredil Ciril Pregelj in »Pionirsko-voletko«, mladinsko glasbeno suito za zbor, male instrumente in klavir od Karla Jeraja ter mladinsko spevoigro Radovana Gobca »V brat-skem objemu«, te skladbe so z lepim uspehom izvajali v Ljubljani.

Tako smo našli lepo vrsto izdaj, v katerih je dovolj gradiva za pevsko-glasbeni pouk in za javne nastope naše mladine, le da učiteljsvo premalo sega po tem gradivu in ga menda tudi dovolj ne pozna. Toda za to ni kriva založnica. Kakor o vseh drugih slovenskih knjižnih izdajah, tako poroča Slovenski knjižni trg sproti tudi o novih slovenskih glasbenih izdajah. Šole, ki so doslej dobivale ta mesečnik, bodo tudi letos menda zmogle 50 din letne naročnine, da bo učiteljsvo seznanjeno o življenju na našem knjižnem trgu.

Poleg teh izdaj, ki so izšle zadnja leta, ima oddelek muzikalij Državne založbe Slovenije še lepo zalogo mladinske glasbene literature, ki je izšla pred vojno (E. Adamič, Sattner, Pavčič in dr.).

Iz navedenega sledi, da tožba o pomanjkanju gradiva za pouk petja na naših šolah ni utemeljena. Opominiti pa moramo še, da objavljajo tudi »Naši zbori« (naša edina glasbena revija) mladinske skladbe, in da je v prvih štirih letnikih (od 1946 do 1949) izšlo že lepo število odličnih skladb.

In na koncu še to: če bodo naše šole in naši mladinski zbori peli nove skladbe naših skladateljev, tedaj bodo naši skladatelji radi in z veseljem ustvarjali in naše založbe bodo tedaj tudi laže in raje izpolnjevale svojo založniško dolžnost.

B. G.

le številčne podatke z najpotrebnejšim besedilom. Na ta način učencev več misli pri napisovanju, obenem pa se usli v krajšanju besedila.

Pri izbiri nalog je treba gledati, da so podatki res stvarni, mogoči, življenjski. Vsaka nepazljivost od strani učitelja se kaj rada mašuje.

Predlogi, da bi bili priključeni ustrezni računi ob vsako poglavje so sicer utemeljeni, a ne nujni. Zahtevajo od učitelja, da jih ob pripravi izbire in pregleda. Ker so zbrani v posebnem poglavju, so metodski napotki prav potrebni, da se izognemo napakam, ki se pogosto delajo na naših šolah in samo zavirajo uspešen napredek.

Kakšne naloge nam nalaga sedaj učbenik? Da ob svojem delu skrbno proučujemo njegovo vsebino, preverjamo uspešnost metodskih napotkov in vztrajno beležimo vtise in tako pripravljamo predloge za izboljšanje in izpopolnjevanje pomanjkljivih področij.

J. Z.

O učbenikih na naših šolah

Ob petletnem jubileju slovenskega tiska po osvojitvi je izšla knjiga »Pet let slovenskega založništva. Na to knjigo opozarjamo prosvetne delavce, ker bodo po njej spoznali velik razvoj slovenske knjižice. Ze v članku Fr. S. Finžgarja nalatimo na naslednje besede: »... naš razvoj ni planil le v nesluteno tehnično širino, tudi knjiga in tisk nam pljenja, da lahko sorazmerno tekmuje z vsakim kulturnim narodom po vesoljnem svetu«. Vzporedno z velikim napredkom na našem knjižnem trgu nas spremljajo tudi nepremostljive težave, s katerimi morajo naši prosvetni delavci računati, kadar presojajo založniške uspehe in neuspehe. Največja težava je pomanjkanje papirja in premajhna zmogljivost naših grafičnih podjetij.

Kratek pregled izdaj šolskih učbenikov v zadnjih petih letih in primerjava z izdajami pred vojno nam dajo precej jasno sliko. Leta 1948 je izšlo 53 učbenikov v skupni nakladi 550.000 izvodov. Leta 1949 je izšlo 61 učbenikov v skupni nakladi 1.390.000 izvodov.

Leta 1923 je izšlo 6 učbenikov, leta 1938 in 1939 pa skupaj 50 učbenikov.

Kljub veliki skrbi založnice je pomanjkanje učbenikov še vedno občutno. Težave v naši grafični industriji je podrobno opisal tov. Jože Kos v članku »Iz problematike sodobnega slovenskega tiskarstva«. — Premalo je papirja, strojni park v tiskarnah je izrabljen, pomanjkanje pripomočkov za izdelavo klisejev in premalo izvežbanega strokovnega kadra v tiskarnah ter končno še pomanjkanje rokopolisov. Založnica je kljub težavam izvršila vse naloge, samo če so bili rokopolis pripravljeni.

Založnica ne skrbi samo za kvan-titet ampak posveča veliko pozornost tudi zunanji in notranji opre-mi učbenikov. Tudi pri tem zadeva mnogokrat na velike težave. O tem nam priča Prva čitanka. Založnica se je vsa leta trudila, pa ji to ni uspelo, da bi naši najmlajši učenci zopet dobili knjigo, opremljeno z barvnimi slikami.

Zaradi težav pri oskrbi učbenikov bomo v naslednjem podali pregled sedanjega stanja učbenikov, ločeno za osnovno, srednjo in strokovno šolo. Za danes se bomo omejili na osnovno šolo.

Za osnovno šolo je v letih 1945 do 1950 izšlo 40 učbenikov v skupni nakladi 850.000 izvodov, od tega v letu 1950 11 učbenikov v skupni nakladi 340.000 izvodov. Z letošnjimi izdajami so bile potrebe osnovnošolskih učbenikov precej krite. Pregled izdaj v letu 1950 in načrt za leto 1951 nam pove, da bodo naše osnovne šole kmalu preskrbljene z vsemi potrebnimi učbeniki.

V letu 1950 so izšle vse štiri čitanke v ponatisu s popravki po novem pravopisu. Prihodnje leto

založnica teh učbenikov ne bo ponatisnila. Nova bo samo čitanka za prvi razred. Naši malčki bodo dobili lepo, bogato ilustrirano knjigo z večbarvnimi slikami akademkega slikarja Toneta Kralja. Druge osnovnošolske čitanke bodo pripravljene šele za leto 1952/53.

Vse tri Slovenske jezikovne vad-nice so bile letos ponatisnjene v novi obdelavi. Izšle so v skupni nakladi 90.000 izvodov; to število bo moralo kriti potrebe prihodnjega šolskega leta. Slovenska jezikovna vadnica za 4. razred je še v tisku in je izpopol-njena z dodatkom iz slovnice, kar bo dalo knjigi še večjo vrednost. Slov-stveni tekst je ilustriran s slikami slovenskih pesnikov in pisateljev.

V tem letu so dobile osnovne šole prvo srbsko ali hrvaško začetnico v nakladi 60.000 izvodov. Naklada je tako visoka, da bo prav gotovo zadostovala vsaj še za eno šolsko leto.

Računice za osnovne šole so bile letos ponatisnjene. Tisk računice za 4. razred se je precej zakasnil zaradi pomanjkanja papirja, knjiga bo prve dni marca že v prodaji. S temi po-natiski morajo biti krite potrebe tudi za prihodnje šolsko leto. Za prvi raz-red je v pripravi nova, predelana izdaja Prvih računov, popolnoma nov učbenik, ki bo uspešno podpiral pouk računstva.

Prirodopisni učbeniki so izšli v deloma popravljani izdaji. Popravki so se izvršili samo na podlagi spre-menjenega učnega načrta. Naklada posameznega učbenika v obeh izda-jah je 70.000 izvodov, kar priča, da so učenci s to knjigo preskrbljeni.

Zemljepisa za 3. in 4. razred sta izšla prvič v šolskem letu 1949/50. V letošnjem šol. letu teh učbenikov nismo ponatisnili, ker je v pripravi nov učbenik za ta predmet, ki bo sestavljen po novem učnem načrtu in bo metodično in didaktično kar najbolj primeren učni stopnji.

Z izdajo učbenika za zgodovino bo v šolskem letu 1951/52 rešeno tudi to najbolj pereče vprašanje. Založnici je uspelo dobiti pisce, ki so prevzeli težko nalogo.

Naj še enkrat ponovimo, da more učiteljsvo v prihodnjem šolskem letu računati s Prvo čitanko, Prvo računico, Zemljepisom za 3. in 4. razred, Zgodovino za 3. in 4. razred.

Vseh ostalih knjig, t. j. Čitanke za 2., 3. in 4. razred, Jezikovne vad-nice za 2., 3. in 4. razred, Srbske ali hrvaške začetnice, Računice za 2., 3. in 4. razred, Prirodopisa za 3. in 4. razred, založba ne bo ponatisnila, ker morajo stare zaloge kriti tudi potrebe za šolsko leto 1951/52. Uči-teljstvo prosimo, da prikaže položaj učencem in staršem. Naše tiskarne ne zmorejo, da bi vsako leto tiskali nove učbenike. Z dobro organizacijo na šolah bo mogoče priskrbeti v pri-hodnjem šolskem letu vsakemu učencu osnovne šole vse potrebne učbenike.

C. Š.